Lichamelijke Opvoeding

Jaargang 99 - 25 nov. 2011

Topic Speciaal onderwijs

Dansproject

Arnhem Sportgemeente 2011

Scholing: studiedag praktijkonderwijs/SO: schrijf je in!

Nummer 10

KVLO

JUDO
ALS SPEL

Judo wordt in hoofdzaak onderwezen in judoverenigingen aan kinderen vanaf ongeveer vijf jaar. Maar ook in het bewegingsonderwijs op scholen, met name in de eerste twee jaren van het voortgezet onderwijs, worden vormen van judo bijgebracht.

In *Judo als spel* wordt een brug geslagen tussen jeugdsport en bewegingsonderwijs. Het biedt docenten en studenten lichamelijke opvoeding alsmede judoleraren (in opleiding) een visie en veel praktijksituaties om judo als spel bij kinderen te introduceren. Er wordt dus een brede toegankelijkheid nagestreefd.

Omdat judo door veel kinderen en jongeren 'gewoon voor de gein' wordt beoefend, is er naast het bereiken van leerdoelen veel aandacht voor het creëren van spelplezier. Het perspectief van de judoënde jeugd is hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Jan Middelkamp is judoka, leraar lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschapper.

JUDO ALS SPEL

€16,90 incl. btw
ISBN: 978-90-72335-54-8
Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

Inhoud:

TOPIC

Topic ‘speciaal onderwijs’

Een topic dat eens op een andere wijze is aangepakt. Met exemplarische voorbeelden en een overzicht van wat er te verwachten is op het gebied van passend onderwijs, zeg maar de ‘nieuwe’ naam voor speciaal onderwijs. In het eerste artikel wordt ons duidelijk dat het hebben van psychiatrische problemen van invloed is op de grove motoriek. Ook aandacht voor het nieuwe basisdocument speciaal onderwijs met een praktijkartikel.

06 | Verschil zal er zijn / *Claudia Emck*

10 | Het geeft een extra dimensie aan de organisatie van een sportdag / *Lidewij Hartman*

12 | Staking voor Passend onderwijs? / *Marianne van Bussel-Schippers*

28 | Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen / *Marco van Berkel*

En verder

15 | **Succesvol dansproject CU! Dance krijgt vervolg** / *Björn Engelen*

16 | 150 jaar K(N)VLO, 100 jaar *Lichamelijke Opvoeding* (4) / *Hans Dijkhoff*

36 | Lesprogramma tegen overgewicht klaar voor landelijke uitrol / *Roelof Jan Vochteloo*

38 | Arnhem ‘Nederlandse Sportgemeente van het jaar 2011 / *Geert Geurken en Merijn Wilde*

PRAKTIJK

20 | Basketbal: opbouw in onderbouw van voortgezet onderwijs (1) / *Maarten Massink*

24 | Rijden en glijden: een bewegingsthema dat een groot feest kan zijn voor leerlingen (2) / *Peter van Brunschot e.a.*

28 | **Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen** / *Marco van Berkel*

RUBRIEK

05 | Eerste pagina

18 | (KV)LO en recht

31 | **VMBO in beweging**

32 | Collega’s overzee

40 | Schoolsport

42 | Boeken

44 | Mery Graal

45 | Scholing

46 | (KV)LO-nieuws

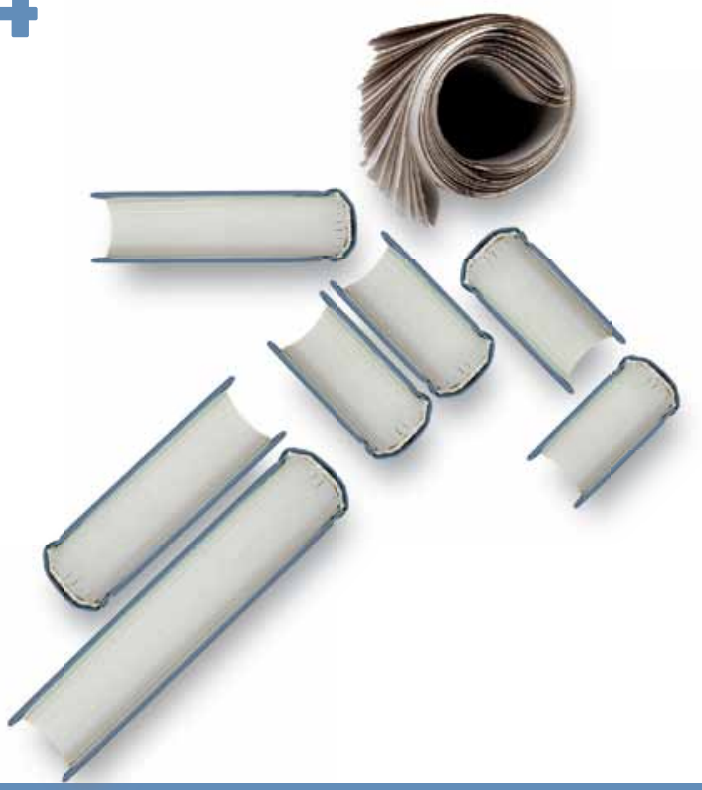
KVLOweb.nl

FOTO OMSLAG: ANITA RIEMERSMA

PRAKTIJKCOVER: ANITA RIEMERSMA

→ BEWEGINGSONDERWIJS OP CLUSTER-4 SCHOLEN

BEGELEIDEN OP LEREN BEWEGEN EN GEDRAG

Welke bewegingsactiviteiten kunnen goed aangeboden worden aan 13-jarige leerlingen op cluster 4-scholen? Wat zijn goede activiteiten voor heterogene zmok-klassen? Wat zijn geschikte activiteiten voor ass-leerlingen? Hoe kan je de leerlingen begeleiden zodat ze beter gaan deelnemen aan de bewegingsactiviteiten? Hoe begeleid je de leerlingen op hun (problematische) gedrag?

In *Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen* worden 13 leerlijnen uitgewerkt door daarbinnen twee bewegingsactiviteiten te beschrijven, één voor een heterogene zmok-klas en één voor een ass-klas (klas met uitsluitend kinderen met een vorm van autisme).

Naast de beschrijving van de bewegingdoelen en de leerhulp die de leerkracht hiervoor geeft staat een beschrijving van drie leerlingen in de bewegingssituatie en op welke wijze de leerkracht dit gedrag kan begeleiden. Hiermee is het een boek voor cluster 4-scholen, maar ook voor praktijkonderwijs. Het is een samenwerking van SLO, KVLO en CALO Windesheim.

De beschrijving van de uitgangspunten voor het bewegingsonderwijs levert essentiële bouwstenen voor de legitimering van het vak op de school.
Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen geeft hiermee veel handreikingen voor de vakleraar en studenten in de opleidingen.

BEWEGINGSONDERWIJS OP CLUSTER 4-SCHOLEN

€34,95 incl. btw
ISBN: 978-90-72335-55-5
Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

Kijk naar de mogelijkheden, niet naar de beperkingen!

Bovenstaande stelling pas ik al jaren toe. Ga uit van wat de mogelijkheden zijn, niet wat je niet kan. In de gehandicaptensport leer je hoe je je eigen mogelijkheden kunt benutten. Als je met deze doelgroep optrekt zie je als buitenstaander de handicap heel snel niet meer. Sowieso ben ik wars van het opplakken van een etiketje op mensen. Dat er verschillen tussen mensen zijn is een open deur en ik ben blij dat er verschillen zijn. Het maakt de samenleving boeiend en uitdagend. In het onderwijs word je als lesgever elke dag met de verschillen tussen kinderen geconfronteerd. Het spannende is om in te spelen op de mogelijkheden van de kinderen en hen vooral het gevoel te geven dat ze iets kunnen. Toen ik de opleiding tot motorisch remedial teacher (MRT) volgde, ging er een wereld voor me open op welke andere manier je kinderen in hun motorische ontwikkeling kunt stimuleren en begeleiden. Vaak wordt MRT nog wel eens gezien om alleen toe te passen op leerlingen die een achterstand hebben of andere problemen. Jammer, want de kennis van de MRT'er kun je prima in je lessen LO toepassen. Een LO'er moet een scherp waarnemingsvermogen hebben, moet kunnen observeren om daarvandaan het kind op een juiste manier te begeleiden.

Het speciaal onderwijs in Nederland is veel omvattend. Kinderen die doof of slechthorend zijn, blinde kinderen of slechtzienden, meervoudig gehandicapten, kinderen met gedragsstoornissen, langdurig zieke kinderen, kortom een heel groot en gedifferentieerd werkveld waar collega's van ons in werkzaam zijn.

Zijn leraren LO in het speciaal onderwijs anders dan leraren LO in bijvoorbeeld het basisonderwijs? Ik heb niet één-twee-drie een antwoord op deze vraag maar ik vermoed het en in het topic van dit nummer kunnen we dit ervaren. Politiek gezien is er een discussie gaande over passend onderwijs; een discussie die al heel lang wordt gevoerd en steeds in andere benamingen zoals Weer samen naar school, het rugzakje en 'speciaal waar het moet gewoon waar het kan'. Ook het leerlingenvervoer in het speciaal onderwijs is een vaak terugkerend fenomeen en het kostenaspect komt eveneens veelvuldig aan bod. Kortom, een complexe materie waar voor mij één ding als een paal boven water blijft staan: het kind mag niet de dupe worden van een falende bureaucratie en stroperige politieke besluitvorming en heeft recht op onderwijs dat bij hem of haar hoort. De ontwikkelingen op dit gebied worden in het topic beschreven.

Misschien een suggestie: ga eens kijken bij je collega in het speciaal onderwijs. Het is verrijkend!

Jan Rijpstra

COLOFON

Lichamelijke opvoeding is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) Redactieraad: Hilde Bax, Marianne van Bussel, Peter Barendse, Lars Borghouts, Jan Faber, Frank Jacobs, Mark Jan Mulder, Chris Mooij (VZ), Jorg Radstake en Sebastiaan Platvoet. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl. Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,– (buitenland € 80,–) Losse nummers € 5,– (excl. verzendkosten)
Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com.
Verschijningsdata 2011: 28 jan., 25 feb., 25 maart, 29 april, 27 mei, 24 juni, 26 aug., 30 sept., 28 okt., 25 nov., 23 dec. Druk: Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855 111. Vormgeving+Opmaak: FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246 162. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben.
Wij hebben dit magazine met uiterste zorg samengesteld. Wij hebben daarbij steeds getracht mogelijke rechthebbenden te achterhalen. Indien u onverhoopt meent rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u dit kenbaar te maken bij de redactie.

TOPIC

Verschil zal er zijn

Over grofmotorische vaardigheid en psychiatrische problemen bij kinderen

Het feit dat kinderen in de basisschoolleeftijd zowel in bewegingsgedrag als in psychosociaal functioneren sterk kunnen verschillen, deed de vraag rijzen op welke wijze deze gebieden met elkaar samenhangen. We hebben daarom een onderzoek opgezet, waarbij specifiek gekeken werd naar de grofmotorische vaardigheid van kinderen met psychiatrische problemen. In dit artikel worden enkele aspecten van dit onderzoek uitgelicht die relevant zijn voor leerkrachten LO in het basisonderwijs.

Door: Claudia Emck

Verschillen in beweging

In de dagelijkse praktijk van de lichamelijke opvoeding zijn er veel verschillen te zien in het bewegingsgedrag van kinderen. Sommige kinderen bewegen soepel, anderen gespannen of geremd, en weer anderen bewegen zich impulsief en ontstuimig. Sommigen zijn bij uitstek balvaardig, anderen lenig en behendig. Weer andere kinderen zijn houterig en leren moeilijk nieuwe bewegingsvaardigheden aan. De leerkracht LO heeft met deze gehele variatiebreedte aan bewegingsgedrag en bewegingsvaardigheden te maken. De verschillen in een klas – en in een les – kunnen groot zijn. Goed onderwijs in lichamelijke opvoeding doet recht aan deze verschillen, dat wil zeggen dat de leerkracht weet aan te sluiten bij de specifieke bewegingsmogelijkheden van de kinderen. Immers, alleen door aan te sluiten bij de mogelijkheden van de kinderen kunnen zij nieuwe bewegingservaring opdoen, hun arsenaal aan bewegingsvaardigheden uitbreiden en kan verdere ontwikkeling plaatsvinden.
Behalve dat kinderen verschillen in bewegingsgedrag, verschillen zij ook op cognitief en psychosociaal gebied. Het ene kind leert sneller dan het andere, begrijpt complexe spelregels makkelijker dan de ander, verwerkt abstracte technische aanwijzingen vlot of juist niet. Daarnaast zijn sommige kinderen zelfverzekerd en vaardig in de omgang met leeftijdgenoten, terwijl anderen angstig en onzeker zijn en moeite hebben in de sociale interactie. Deze aspecten beïnvloeden het samenspelen van kinderen in grote mate. Ook met deze variatie in gedrag en beleving heeft de leerkracht LO te maken.

Een schets van drie groepen

In de kinderpsychiatrie worden doorgaans drie hoofdgroepen van stoornissen onderscheiden:

- emotionele stoornissen
- gedragsstoornissen
- autismespectrum stoornissen.

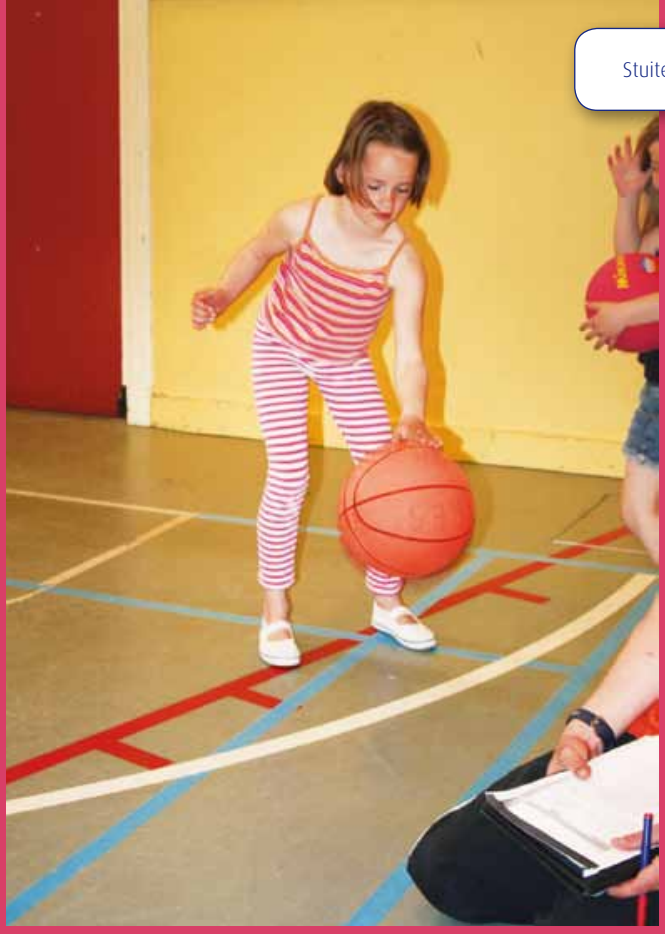
Daarbij moet men zich realiseren dat er binnen deze groepen veel variatie is en dat de stoornissen ook vaak overlappen. Toch zijn er op basis van de literatuur ook specifieke bewegingskenmerken te onderscheiden voor deze groepen.

Emotionele stoornissen
Kinderen met emotionele stoornissen vertonen angst, depressieve en psychosomatische klachten. Dit worden ook wel internaliserende stoornissen genoemd. Angststoornissen bij kinderen gaan samen met psychofysiologische verschijnselen zoals een snelle ademhaling en een hoge spierspanning. Kinderen met angststoornissen nemen minder vaak deel aan bewegingsactiviteiten en beleven weinig plezier aan hun spel, waardoor ze zich er snel uit terugtrekken (APA, 1994; Kirkcaldy, Shephard & Siefen, 2002; Klein, 1994; Sadock & Sadock, 2003). Kinderen die angstig zijn omdat zij getraumatiseerd zijn, hebben vaak een negatieve beleving van hun eigen lichaam (Lamers-Winkelman, 1997; Sadock & Sadock, 2003). Depressiviteit uit zich bij kinderen vaak non-verbaal, zoals in de vorm van buikpijn, vermoeidheid, verminderde plezierbeleving, verminderde lichamelijke activiteit en psychomotorische agitatie of retardatie (APA, 1994; Harrington, 1994).

Gedragsstoornissen
Kinderen met gedragsstoornissen hebben vooral problemen in de omgang met anderen en worden ook wel omschreven als externaliserende kinderen. Deze kinderen hebben bijvoorbeeld een aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit (ADHD) of een oppositioneel-opstandige gedragsstoornis. Enkele criteria voor ADHD verwijzen naar bewegingsgedrag, zoals: onrustig bewegen, draaien, rondrennen en 'doordraven'. Kinderen

Hinkelen

Stuiteren

FOTO'S: HANS DIJKHOFF

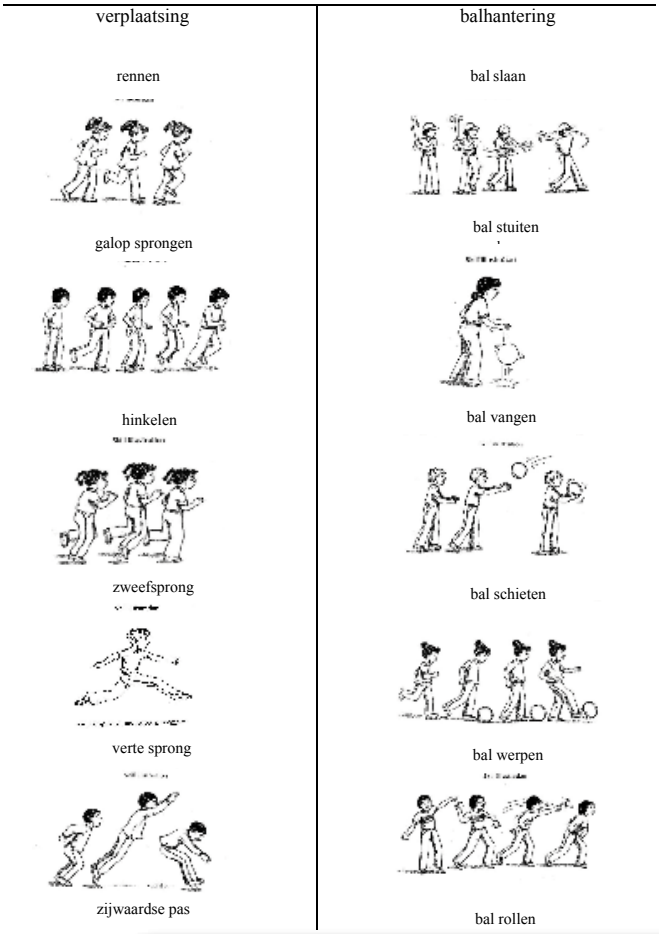
met ADHD hebben ook vaak coördinatieproblemen (Blondis, 1999; Denckla, 2003; Sadock & Sadock, 2003) en ze voldoen vaak ook aan de criteria voor Developmental Coordination Disorder (DCD) (Gillberg & Kadesjö, 2003; Gillberg et al., 2004; Rasmussen & Gillberg, 2000). Kinderen met gedragsstoornissen laten vaak een hoge spierspanning, psychomotorische onrust en een verstoord lichaamsbewustzijn zien (Aendekerk & Verheij, 1997).

Autismespectrumstoornissen

Kinderen met autismespectrumstoornissen (ASS) kenmerken zich door beperkingen in de communicatie en het sociale gedrag en beperkte en repetitieve gedragspatronen (APA, 1994; Volkmar, Lord, Bailey, Schulz & Klin, 2004). Voor deze groep worden tal van bijzonderheden in het bewegingsgedrag gerapporteerd, maar het meest opvallend zijn de stereotiepe en repetitieve motorische handelingen en maniërismen. Daarnaast zijn er beperkingen in lichaamstaal, die tot uitdrukking komen in gebaren, gezichtsuitdrukkingen en houdingen (APA, 1994; Page & Boucher, 1998). Houterigheid, zwakke motorische vaardigheden en hyperactiviteit worden ook gerapporteerd voor kinderen met de stoornis van Asperger (Ghaziuddin, Butler, Tsai & Ghaziuddin, 1994; Ghaziuddin, Weidmer-Mikhail & Ghaziuddin, 1998; Manjiviona & Prior, 1995; Yoshida & Uchiyama, 2004).

Het meten van de grofmotorische vaardigheid

In ons onderzoek hebben we ons gericht op de grofmotorische – ofwel basale motorische – vaardigheden waarbij grote spiergroepen gebruikt worden, zoals lopen, springen en werpen. Grofmotorische vaardigheden onderscheiden zich van fijnmotorische vaardigheden – zoals schrijven en veters strikken – en worden ingedeeld in twee subdomeinen. Ten eerste het domein locomotie, ook wel verplaat- »

Figuur 1. Vaardigheden uit de TGMD-2 (Ulrich & Sandford, 2000)

Contact:

c.emck@vu.nl

Vangen

singsvaardigheden genoemd, waaronder rennen en springen. Ten tweede het domein objectcontrole, ofwel het hanteren van objecten, zoals ballengooien en vangen. Daarnaast hebben we ook gekeken naar de balanshandhaving c.q. het evenwicht. Tenslotte is de fysieke fitheid gemeten.

Test of Gross Motor Development (TGMD-2)

In deze test gaat het om de kwaliteit van de bewegingsuitvoering. De TGMD-2 bevat zes verplaatsingsvaardigheden, te weten rennen, galopperen, hinkelen, zweefsprong, vertesprong, en zijwaartse pas en zes balvaardigheden, te weten bal werpen, -rollen, -schieten, -dribbelen, -vangen, en -slaan (zie figuur 1). De score per vaardigheid wordt bepaald aan de hand van criteria voor de uitvoering. Zo worden er bijvoorbeeld punten toegekend wanneer een kind bij het rennen een goede armzwaai laat zien, de voeten in een lijn plaatst en de knie van het zwaaibeen goed gebogen heeft.

Balanshandhaving

De balanshandhaving werd gemeten met behulp van een krachtenplatform.
Dit is een platform waarop het kind staat en waarmee de bewegingsuitslag van het lichaam gedetailleerd gemeten kan worden op basis van de projectie van het lichaamszwaartepunt. De kinderen werden gevraagd stil te staan, met de ogen open en dicht, waarbij ze al dan niet ook een geheugentaak moesten uitvoeren. Ook werd de taak moeilijker gemaakt door de ondergrond instabiel te maken met behulp van schuimrubber.

De fysieke fitheid

De fysieke fitheid werd gemeten met behulp van de Motor Performance fitheidstest (MOPER) (Leyten, Kemper, & Verschuur, 1982). De MOPER bevat tests die kracht meten (hangen aan gebogen armen, hoogspringen uit stand, beenheffen), tests die snelheid meten (sprinten, sneltikken met een arm), een lenigheidtest (reiken naar de tenen) een een test voor het uithoudings- c.q. duurvermogen (zesminutenloop). Bij de MOPER gaat het om het resultaat in meetbare afstand of tijd.

De grofmotorische vaardigheid werd onderzocht met behulp van de Test of Gross Motor Development (TGMD-2) (Ulrich & Sandford 2000).

Bewegingsproblemen van de drie groepen

De kinderen met psychiatrische stoornissen bleken ongeveer drie jaar achter te lopen in de ontwikkeling van hun grofmotorische vaardigheden ten opzichte van leeftijdgenoten. Zowel hun verplaatsingsvaardigheden als hun balvaardigheden waren zwak. Ook de fysieke fitheid was slecht op alle gebieden (kracht, snelheid, lenigheid, uithoudingsvermogen). Het uithoudingsvermogen was daarbij het minst goed ontwikkeld.
Verschillen tussen de groepen waren er ook. Kinderen met emotionele stoornissen scoorden iets lager op balhantering dan op verplaatsingsvaardigheden. Kinderen met gedragsstoornissen en autismespectrumstoornissen (ASS) scoorden weer lager dan de kinderen met emotionele stoornissen op grofmotorische vaardigheid. Verder bleek dat alleen in de ASS-groep de vaardigheidsdomeinen ongewoon hoog met elkaar samenhingen: kinderen die slecht scoorden op balvaardigheid scoorden doorgaans ook slecht op verplaatsingsvaardigheden en vice versa.
Kinderen met een hoog angstiveau vertoonden in het balansonderzoek een grotere bewegingsuitslag – en hadden dus een minder stabiele balanshandhaving – dan kinderen met een gemiddeld angstniveau. Wanneer de balanceertaak moeilijker gemaakt werd, waren de verschillen tussen de groepen nog duidelijker. Dit is te zien in figuur 2. Ook maakten de angstige kinderen snellere bewegingen en was het patroon minder complex, wat duidt op een minder geautomatiseerde balanshandhaving.

Naast een groep kinderen met (onderkende) psychiatrische problemen onderzochten we ook een groep kinderen met een bewegingsachterstand, afkomstig uit ClubExtra. Het bleek dat bij deze kinderen, die geen formele psychiatrische diagnose hadden, wel veel symptomen van angst- en autismespectrumstoornissen voorkwamen.

Theorie en praktijk

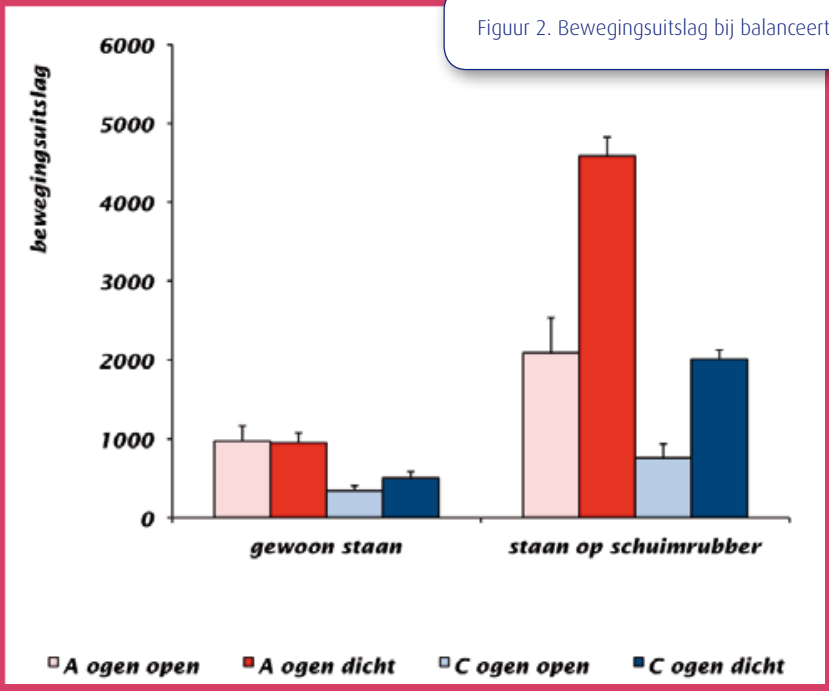
Terug naar de praktijk van de LO. Wat kunnen we met deze kennis? Allereerst is het van belang dat leerkrachten LO beseffen dat kinderen met een zwakke grofmotorische vaardigheid mogelijk ook psychosociale en psychiatrische problemen hebben. Dit kan een gevolg zijn van de zwakke grove motoriek. Zo wordt door Cairney (2010) een keten van psychosociale factoren beschreven die een grofmotorische ontwikkelingsachterstand en emotionele

problemen bij kinderen kunnen versterken. Motorische onhandigheid kan aanleiding geven tot ridiculisering, pesten, uitlachen, uitsluiten van sociaal spel en sociaal isolement, wat weer kan leiden tot emotionele problemen (zie ook Cairney, Veldhuizen en Szatmari, 2010). Dergelijke zichzelf versterkende processen treden veelvuldig op. Voor leerkrachten LO ligt hier een taak in *het positief beïnvloeden van de groepsdynamiek in de klas: kinderen moeten ook leren omgaan met verschillen.*

Maar behalve dat psychosociale problemen een gevolg kunnen zijn van motorische, zijn er ook aanwijzingen dat er een neurobiologische basis is voor het samengaan van deze problemen. Neuronale netwerken in de hersenstam zijn bijvoorbeeld betrokken bij zowel angstregulatie als balanshandhaving. Het centrum van het neuronale circuit waar de interactie tussen emotionele conditionering vanuit de amygdala en de motorische conditionering vanuit het cerebellum plaatsvindt, is de nucleus parabrachialis (Balaban en Thayer, 2001; Erez, Gordon, Sever, Dadeh & Mintz, 2004). Deze is van belang bij emotionele leerprocessen, waarbij de motorische output emotionele responsen genereert. Voor leerkrachten LO is het dus van belang om een niet-bedreigende leeromgeving te creëren, omdat het verhogen van het angstniveau bij gevoelige kinderen het motorisch leren wel eens negatief zou kunnen beïnvloeden. Ook zijn er aanwijzingen *dat het trainen van de balans een gunstig effect kan hebben op het vergroten van zelfvertrouwen en het verminderen van angst (Bart et al. 2009). En waar kan dat beter en leuker gedaan worden dan in de lessen LO?*

Het cerebellum speelt een belangrijke rol bij autismespectrumstoornissen (Allen, Muller & Courchesne, 2004; Belmonte, Allen, Beckel-Mitchener, Boulanger, Carper & Webb, 2004). Het is betrokken bij zowel motorische als cognitieve functies zoals 'mentaliseren' en 'theory of mind', die ten grondslag liggen aan het begrip voor de gedachten en gevoelens van anderen (Diamond, 2000). Kinderen met kenmerken van autisme zijn vaak gebaat bij taakspecifieke instructies. De leerkracht LO zal er dus vanuit moeten gaan dat motorische vaardigheden die in een bepaalde situatie aangeleerd zijn, door deze kinderen niet automatisch ook in andere situaties kunnen worden uitgevoerd of toegepast. Ze zijn daarin niet wendbaar. Zeker het uitvoeren van grofmotorische vaardigheden in sociale situaties – zoals overspelen van ballen met anderen – kan problematisch zijn omdat het kind moeite heeft met de afstemming op anderen. *Een bal kunnen werpen is nog niet een bal op passende wijze naar een ander kunnen werpen.*

Figuur 2. Bewegingsuitslag bij balanceertaken

A = kinderen met een hoog angstniveau, C = kinderen met een normaal angstniveau.

Ook bij ADHD vertoont het cerebellum sterke afwijkingen (Krain and Castelanos, 2006). In een recent artikel suggereren Halperin en Healy (2010) dat het klinische beeld bij ADHD de interactie weerspiegelt tussen afwijkende hersenontwikkeling en compenserende mechanismen die zich gedurende de kindertijd hebben kunnen ontwikkelen. Juist omdat de kindertijd de periode is van de grootste neurale plasticiteit zou een 'verrijkte omgeving' in de vorm van het aanbieden van gestructureerde spel- en bewegingsfaciliteiten het ontwikkelingstraject – en dus de symptomen – van ADHD kunnen beïnvloeden. Voor de leerkracht LO ligt hier dus een mooie maar moeilijke opgave: *enerzijds voldoende variatie en uitdaging bieden in de gekozen leerstof en arrangementen, anderzijds de juiste mate van structuur verschaffen opdat het kind zich niet verliest in de chaos.*

Tot slot is het van belang om nog even stil te staan bij de lage fysieke fitheid van kinderen met emotionele en gedragsproblemen. Kinderen met een combinatie van psychosociale en bewegingsproblemen lopen hiermee extra risico op het ontwikkelen van secundaire gezondheidsproblemen zoals obesitas en diabetes. Als het de leerkracht LO lukt om deze kinderen toch in beweging te krijgen en houden, wordt daarmee een belangrijk tegenwicht gegeven. Vooral het vinden van een sport- of bewegingsactiviteit die past bij de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind lijkt daarbij cruciaal. Voor sommige kinderen zal dat een sport zijn met complexe bewegingen waarbij een sterk appel gedaan wordt op coördinatie, voor anderen zal een duursport weer meer geschikt zijn. Ook hier geldt dat verschillen in beweging erkend en benut moeten worden.

Over de auteur

Dr. Claudia Emck (psycholoog, psychomotorisch therapeut, leerkracht LO) is werkzaam bij Researchinstituut MOVE van de Faculteit der bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam, waar zij tevens coördinator is van de Minor Psychomotorische Therapie. Haar onderzoek betreft het psychomotorisch functioneren van kinderen en bewegingsinterventies c.q. psychomotorische therapie.
Dit artikel is gebaseerd op het proefschrift van de auteur met de titel *Gross motor performance in children with psychiatric disorders.* Dit is te downloaden via: *http://hdl.handle.net/1871/19558*

De literatuurlijst is bij de redactie opvraagbaar. Bij het artikel op de website staat de lijst wel afgedrukt. ◀

TOPIC

“Het geeft een extra dimensie aan de organisatie van een sportdag”

Een sportdag organiseren voor kinderen met een verstandelijke beperking is nogal wat. Onder de noemer ‘Ik ben bijzonder’ van Fonds verstandelijk gehandicapten kun je het zelfs organiseren als maatschappelijke stage, eindexamenopdracht binnen LO2, BSM of ‘Meesterproef’ doen of door het verschuiven van leerlijnen. Hoe zet je zoiets op en hoe gaat het in zijn werk?

Door: Lidewij Hartman

‘Ik ben bijzonder’ zijn sportdagen voor mensen met een verstandelijke beperking. Leerlingen in het voortgezet onderwijs of van roc’s organiseren deze sportdagen in het kader van bijvoorbeeld een maatschappelijke stage. Doel is dat jongeren kennismaken met mensen met een verstandelijke beperking. Met een klas of groep organiseren de leerlingen een sportdag voor jongeren met een verstandelijke beperking uit hun omgeving. De leerlingen doen alles, dus zij regelen ook de financiën, de sponsoring en de invulling van de dag. John Brand is docent lichamelijke opvoeding op het Libanon Lyceum in Rotterdam. Afgelopen mei hebben mavo 4-leerlingen met het vak LO2 in hun pakket hun maatschappelijke stage afgerond met de organisatie van zo’n sportdag.

John kwam via via in contact met dit project van Fonds verstandelijk gehandicapten en hij zag meteen de mogelijkheden.”Het project ‘Ik ben bijzonder’ kwam op het juiste moment. Ik heb, jaren geleden, tijdens mijn opleiding op het Cios een keuzevak gehad, sportleider voor lichamelijk en geestelijk gehandicapten.” Verontschuldigend: “Dat noemden we toen nog zo. Ik had het dus al in mijn bagage. En een maatschappelijke stage is verplicht voor mijn leerlingen met eindexamenvak LO2. Voor mij was toen: één en één is twee.”

Drempel

“De leerlingen, die mee hebben gedaan aan ‘Ik ben bijzonder’, zijn rond de zestien jaar en beseffen niet dat niet iedereen ‘normaal’ is . Dit is een school in een grote stad met verschillende culturen en religies. De leerlingen hebben ook wel zo hun probleempjes, maar dit is hun eigen veilige leefomgeving, hun referentiekader.” De docent van het Libanon realiseerde wel dat het een drempel kan zijn voor hun leerlingen. “Ik wilde voor de leerlingen contact met die doelgroep”, vervolgt John. “Je kan ook binnen je eigen veilige omgeving blijven, maar dit was een uitgelezen kans voor mijn leerlingen om buiten de kaders te kijken en te zien wat er nog meer is.” Kleine groepjes leerlingen van het Libanon Lyceum zijn eerst op visite geweest bij de VSO-school en hebben gepraat met de docent lichamelijke opvoeding. Hij heeft de leerlingen met zijn kennis over de doelgroep over de drempel geholpen. “Belangrijke uitgangspunten zijn: kijken naar de mogelijkheden van de leerlingen en contact leggen met de leerlingen. Bij eventuele uitbarstingen weten wat je moet doen, maar vooral positieve aandacht geven. De leerlingen kwamen terug met tips en tools en zijn daarmee voortvarend aan de slag gegaan: zij hebben een voorstel gemaakt voor een sportdag. De docent van de VSO-school was meteen enthousiast: dat gaan we doen!”, vertelt John. In de opzet met oefeningen en activiteiten hebben de leerlingen erop gelet dat deze eenvoudig aan het niveau van een leerling aan te passen zijn. Een activiteit met een tennisbal in plaats van een voetbal of met een pingpongbal in plaats van een tennisbal. Voor alle activiteiten gold: succesbeleving is het belangrijkst.

Kleur

Er deden tachtig leerlingen van de VSO-school mee en dat was ook genoeg. Ongeveer twintig leerlingen van het Libanon Lyceum hebben de sportdag georganiseerd. John vertelt hoe zij het hebben aangepakt. “We hebben eerst de taken verdeeld door commissies te vormen. Elke commissie was voor een gedeelte verantwoordelijk, bijvoorbeeld een activiteit. Daarnaast was er ook een algemene commissie, die hield het overzicht. Naar aanleiding van het bezoek aan de VSO-school hebben de leerlingen bedacht om de groepen een kleur te geven. Hier op school nummer je de groepen of je geeft ze een letter, maar voor leerlingen van de VSO-school was een kleur duidelijker.” Per onderdeel hadden drie leerlingen een taak: twee gaven de instructie bij de activiteit en één lette op de sfeer in de groep. “

Gloreren

Uitgangspunt bij de organisatie van een ‘Ik ben bijzonder’-sportdag is, dat deze moet aansluiten bij de mogelijkheden van de leerlingen van de VSO-school. Waar liggen de grenzen? Wat is gevaarlijk? Gaat het om tegen elkaar sporten of juist met elkaar sporten? John legt uit: “In overleg met de docent van de VSO-school hebben wij besloten om niet tegen

FOTO'S: LIBANON LYCEUM

Handige tips van Ghislaine, Sebastian en John:

- zorg voor groepsleiders bij de groepen, zij weten hoe de kinderen kunnen reageren
- ga van te voren kijken en praten met degene die gymles geeft op de VSO-school
- verzin spelletjes en probeer deze zelf ook uit met de groep en pas eventueel aan
- zorg voor activiteiten gericht op succesbeleving, waarbij de leerlingen makkelijk voldoening krijgen.

elkaar, maar met elkaar te sporten. We gaan het samen doen en het is eigenlijk een prestatie tegen jezelf. Er zijn geen winnaars en geen verliezers. Met elkaar, wel kunnen scoren, want er zijn altijd leerlingen die willen kijken hoe goed ze zijn en deze moet je dan uitdagen. Doel is om alle leerlingen laten gloreren." De leerlingen van het Libanon hebben gekozen voor een circuitvorm van verschillende activiteiten met muziek. De dag startte met een gezamenlijk dansje met iedereen. Er was een hindernisparcours, een'circushoek' en de mogelijkheid om penalty te schieten. En als de muziek stopte, was dat het teken om naar het volgende onderdeel te gaan.

Spannend

John: "Voor mijn leerlingen was het een spannende dag. Hoe gaat dit? Iets organiseren is al spannend, maar voor deze groep leerlingen helemaal. Het geeft een extra dimensie aan de sportdag." Voor John was het ook spannend. "Je geeft ze wel een verantwoordelijkheid. Mijn leerlingen moesten contact maken met de VSO-leerlingen. Ik heb ze geadviseerd: neem de leerlingen mee, doe iets voor, geef een compliment en maak oogcontact." Vanuit de VSO-school was er begeleiding mee voor de eigen leerlingen. "Sommige leerlingen kunnen ontploffen en hun kalmeren was dan iets voor de begeleiders. De VSO-school was tevreden en groepsleiders hadden een goed gevoel over de dag. In de voorbereiding hebben we ook tips en handvatten gekregen vanuit het Fonds verstandelijk gehandicapten hoe we zo'n project aan kunnen pakken. Dat was een makkelijk aanspreekpunt."

Keukentafel

Tijdens de laatste les van het schooljaar hebben de eindexamenkandidaten ervaringen uitgewisseld. Leerlingen en docent hebben kort gesproken over de invulling en de tijd. "Maar we hebben vooral veel gepraat over het contact met de leerlingen. Ook bij de diploma-uitreiking spraken ouders me aan over het project. Dat betekent dat er thuis over gepraat is aan de keukentafel. Er is bij de leerlingen iets teweeg gebracht, ze hebben meer ervaring opgedaan dan alleen een sportdag georganiseerd. Leerlingen vonden het fantastisch!", vertelt John trots. Volgens hem hebben zij gewonnen aan alle kanten. "Ik heb specifiek voor deze doelgroep gekozen, omdat je deze jongeren niet zo snel in het dagelijks leven tegenkomt. En dat heeft gewerkt. Mijn mooiste compliment: deze activiteit leeft zo dat er écht over gepraat wordt, ook op school. De mavo 4-leerlingen van nu vragen of zij dit ook gaan doen. En dat gaan we zeker."

Ghislaine (16 jaar)
"Ik was eigenlijk niet zo enthousiast in het begin. Ik had niet echt ervaring met deze kinderen, dus eerst even aankijken hoe ze reageren. Ze hadden er veel zin in en ik dus ook. Gelukkig waren er veel begeleiders bij. Sommige leerlingen waren heel verlegen, maar als begeleiders meehielpen ging het beter. Het is heel anders dan dat je van tevoren denkt. Het samenwerken met mijn klasgenoten ging ook goed: wat de één niet kon, dat deed de ander. Voor mij is het een mooie herinnering. Het was weer eens wat anders."

Sebastian (16 jaar)
"Ik vond het wel grappig, het was nieuw. Het waren leuke kinderen, sommigen waren heel enthousiast en sommigen hadden geen zin. Ik liep de hele tijd blij te doen. Dat hielp ook als ze wat bang waren voor ons. Ik heb nu wel meer respect voor deze mensen. De eerste kennismaking was wel belangrijk, zodat je weet wat ze aan kunnen qua sport. We hebben iets leuks georganiseerd voor deze kinderen, echt iets extra's . Je leert dingen organiseren, maar ook verplaatsen in hun positie, zodat het past bij hen." ◀

Wil je meer informatie over 'Ik ben bijzonder' en de organisatie van deze bijzondere sportdag in het kader van bijvoorbeeld maatschappelijke stages? Neem contact op met Xandra Kok van Fonds verstandelijk gehandicapten, e- mail: *x.kok@fondsverstandelijkgehandicapten.nl* of telefoon 030 2363 777. Fonds verstandelijk gehandicapten ontwikkelt op dit moment een 'online toolkit' waarmee leerlingen zelfstandig deze sportdag kunnen organiseren. Deze zal medio 2012 klaar zijn.

Contact:

x.kok@fondsverstandelijkgehandicapten.nl

TOPIC

Staking voor Passend onderwijs?

Hoog liepen de emoties op. De verontwaardiging was zo groot, dat we bereid waren te staken vanwege de bezuinigingen bij Passend onderwijs. De minister van Onderwijs, Marja van Bijsterveldt, ging onder druk van vakbonden, ouderorganisaties en onderwijsraden temporiseren, echter trok haar wetsontwerp niet in.
Die wet is nog niet gereed, maar er is wel een referentiekader, opgesteld door de gezamenlijke Onderwijsraden over hoe het allemaal zou moeten, maar ouderorganisaties en vakbonden zijn nog lang niet gelukkig.

Door: Marianne van Bussel-Schippers

Hoe zat het ook al weer?

De minister van onderwijs schreef in haar brief van 31 januari 2011, dat het aantal leerlingen met een indicatie voor 'zorg' sinds 2003 met 65% gestegen was. Een indicatie voor zorg geeft recht op een 'rugzak' (leerlinggebonden financiering), of op speciaal onderwijs. De basis voor voorgenomen bezuinigingen op passend onderwijs ligt bij deze forse groei. De rugzak wordt afgeschaft, de samenwerkingsverbanden PO (WSNS) worden omgebouwd naar ca. 80 regionale verbanden (inclusief scholen en vestigingen voor SO van de clusters 3 en 4) met gemiddeld 20.000 leerlingen per nieuw te vormen samenwerkingsverband. Zo'n samenwerkingsverband moet zicht hebben op de expertise en aanwezige onderwijszorgvoorzieningen in zijn regio en zorgen voor een dekkend continuüm van onderwijsvoorzieningen met doorgaande leerlijnen PO-VO-(v)so-mbo.

Wetsvoorstel Passend onderwijs

Het nieuwe stelsel Passend onderwijs moet zo goed mogelijk onderwijs bieden aan kinderen met een extra zorgbehoefte. Scholen dienen handelingsgericht te gaan werken, zodat elk kind de zorg krijgt, die het nodig heeft om onderwijs te kunnen volgen.

Voorwaarden hiervoor zijn

- *Zorgplicht voor scholen*: Scholen voor primair en voortgezet onderwijs krijgen een zorgplicht. Dit betekent dat de school verplicht is een kind, ook één met een handicap of gedragsproblemen, een zo goed mogelijke plek in het onderwijs aan te bieden. Als een school een bepaald arrangement niet zelf in huis heeft, moet het bestuur van die school in samenwerking met besturen die dit arrangement wel kunnen aanbieden zorgen dat de leerling dat onderwijsarrangement aangeboden krijgt, met een gemotiveerde doorverwijzing.
- *Betrokken ouders*: De school stelt in overleg met de ouders een ontwikkelingsplan op. Hierin staat wat nodig is aan extra zorg in het onderwijs, zorg én/of opvoed- en groeiondersteuning. Daar staat tegenover dat de ouders zelf mee moeten denken over hoe zij hun kind het beste kunnen ondersteunen. Er is sprake van een evenwicht tussen wat de ouders van de school verwachten en wat de school kan bieden.
- *Bekwame docenten*: Docenten en schoolleiders moeten hun deskundigheid verbeteren en zo nodig uitbreiden. De kwaliteit van pabo's en lerarenopleidingen wordt verbeterd. Het is de bedoeling dat iedere student die vanaf 2016 afstudeert, voldoet aan de wettelijk deskundigheidseisen. Dat betekent dat zij goed moeten kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen.
- *Samenwerking tussen scholen, jeugdzorg en gemeenten*: Deze samenwerking maakt het mogelijk passend onderwijs in combinatie met passende opvoed- en opgroeiondersteuning voor kind en gezin te bieden.
- *Doelmatige investeringen:* Het geld wordt efficiënter en effectiever – in de speciale of gewone klas – ingezet omdat het budget voor passend onderwijs voortaan rechtstreeks naar de samenwerkende scholen gaat. De besteding van geld is transparant en de resultaten zijn zichtbaar in de klas. De bureaucratie wordt tot een minimum beperkt.

Mooie woorden

De minister stelt: het kabinet bezuinigt slechts 300 miljoen euro op een totaal budget van 3,7 miljard euro (inclusief basisbekostiging van 1,5 miljard euro) voor passend onderwijs. Daarmee gaat het budget terug naar het niveau van 2005. In vergelijking met het financiële kader bij invoering van het rugzakje in 2003 neemt het budget daarmee nog steeds toe met 200 miljoen euro. De bezuinigingen op passend onderwijs maken deel uit van een totaalpakket aan bezuinigingen, waar tegenover intensiveringen in het onderwijs van een (bijna) gelijke omvang staan. Dit totale pakket aan intensiveringen en bezuinigingen biedt de mogelijkheid dat met het nieuwe stelsel van passend onderwijs minder middelen buiten de klas terechtkomen en tegelijkertijd meer middelen beschik-

FOTO'S: HANS DIJKHOFF

Grotere klassen in SO

baar zijn voor de toerusting van docenten om met verschillen tussen leerlingen om te kunnen gaan.

De werkelijkheid

De mate waarin bezuinigd moet worden op het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, een korting van 300 miljoen, is dusdanig ingrijpend dat de hele ontwikkeling van passend onderwijs daardoor onmogelijk wordt gemaakt.
Een overzicht:

1 Bezuinigen op bureaucratie, projecten en aanvullende bekostiging € 124,7 mln.
a) Afschaffen rec's € 12,1 mln.
b) Afschaffen bekostiging steunpunten autisme € 3,1 mln.
c) Niet verlengen AWBZ-compensatieregeling € 10,0 mln.
d) Inzet enveloppemiddelen € 13,9 mln.
e) Afschaffen cumi WEC € 25,2 mln.
f) Afschaffen expertisebekostiging € 14,8 mln.
g) Afschaffen preventieve en terugplaatsing ambulante begeleiding (PAB en TAB) € 29,9 mln.
h) Afschaffen dubbele rugzak zeer moeilijk lerende (zml) kinderen € 6,5 mln.
i) Stopzetten subsidie Hoenderloo (Glen Mills) € 1,1 mln.
j) Minder geld naar Op de rails € 8,1 mln.

2 Minder uitgeven aan ambulante begeleiding € 90,8 mln.
3 Besparen door grotere klassen in het (V)SO € 84,5 mln.
Totaal taakstelling **€ 300,0 mln.**

Waarom wilden we staken?

De zorg dat uiteindelijk het kind de dupe wordt, want:

- er verdwijnt veel expertise uit het onderwijs
- door de bezuinigingen komen er in de ambulante begeleiding en in het speciaal onderwijs veel mensen op straat te staan
- voor de toerusting van leraren op Passend onderwijs is geen tijd ingeruimd
- in het (voortgezet) speciaal onderwijs wordt onder meer bezuinigd door de groepsgrootte met tien procent te verruimen
- Het plan om zorgleerlingen op te vangen in 78 samenwerkingsverbanden, is niet doordacht. Die centra worden erg groot. De minister heeft kritiek op de bureaucratie van de huidige landelijke expertisecentra, wordt dit beter met deze giganten?

Temporisering

De minister besloot in april, onder de druk van onderwijsraden, -bonden en -ouderorganisaties, om de aangekondigde bezuinigingen uit te stellen. Er werd gehoopt dat de minister het hele wetsvoorstel nog eens tegen het licht zou houden, maar dat gebeurt niet, want het tijdpad van haar luidt:

- de nieuwe wetgeving treedt vanaf 1 augustus 2012 in werking. Dat geldt ook voor de regeling indeling van de samenwerkingsverbanden
- de bestuurlijke inrichting van de nieuwe samenwerkingsverbanden moet gereed zijn per 1 november 2012
- de samenwerkingsverbanden moeten het zorgplan voor 1 maart 2013 naar de inspectie sturen
- de zorgplicht voor de schoolbesturen treedt per 1 augustus 2013 in werking

Wel vindt er een temporisering plaats bij de voorgenomen bezuinigingen, deze verlopen nu als volgt:
Schooljaar 2012- 2013
In het schooljaar 2012-2013 wordt niet bezuinigd op passend onderwijs. De middelen voor de ambulante begeleiding blijven naar de scholen voor (voortgezet) speciaal onder- ››

Contact:
marianne.vanbussel@kvlo.nl

wijs gaan en ook de regionale expertisecentra worden dat jaar nog bekostigd voor de uitvoering van de taken.

Schooljaar 2013- 2014

In dit schooljaar wordt de bezuiniging op de bureaucratie, projecten en aanvullende bekostiging geëffectueerd. De korting van 10% op de expertisebekostiging valt hier ook onder. Daarnaast wordt de helft van de bezuiniging op de ambulante begeleiding gerealiseerd.

Schooljaar 2014- 2015

Dit jaar worden ook de laatste onderdelen van de bezuiniging doorgevoerd. Dat betekent dat dan het tweede deel van de bezuiniging op de ambulante begeleiding ingaat, net als de korting van 10% op de groepsgrootte in het (voortgezet) speciaal onderwijs.

OCW laat momenteel middels een vragenlijst onderzoek doen, welke disciplines en kwaliteit binnen het speciaal onderwijs aanwezig zijn en door passend onderwijs zullen verdwijnen. Dit heeft te maken met de door de Minister, samen met Onderwijsraden en onderwijsbonden gemaakte afspraken om gedwongen ontslagen te voorkomen en behoud van kwaliteit en expertise. Zij stelt hiervoor 3x 20 miljoen ter beschikking. Wel is inmiddels bekend dat dit jaar (1-10-2011) 1000 kinderen meer zijn geïndiceerd voor het speciaal onderwijs. Dat betekent dat er nergens meer ruimte is om met budgetten te kunnen schuiven.

Referentiekader

Om scholen en schoolbesturen een hand te reiken bij het uitvoeren van de nieuwe wet moet een referentiekader worden opgesteld. Een uitgangspunt voor het wetsvoorstel passend onderwijs is bestuurlijke ruimte voor het onderwijsveld. Daarom is het realiseren van dit landelijk Referentiekader Passend onderwijs geheel in handen gelegd van het onderwijsveld zelf.

De sectorraden voor PO, VO, aoc en mbo hebben nu gezamenlijk een referentiekader vervaardigd, dat uit een algemeen deel bestaat en een instrumentarium per onderwijssector dat later nog moet worden uitgewerkt.

Het referentiekader stelt de onderwijszorgvraag centraal: *wat* heeft dit kind *in deze situatie* nodig, *hoe* gaan we dat organiseren en arrangeren, *wie* hebben we daarvoor nodig en *wat* kost het? Dit vereist een flexibele inzet van expertise en voorzieningen die nu deel uitmaken van bijvoorbeeld speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs. Er zal een beweging ingezet worden van curatieve naar meer preventieve onderwijszorg.

Een tweede ontwikkeling is die van sectoraal naar intersectoraal en integraal denken en werken.

Straks geen geld meer voor begeleider in de zaal

Preventieve basiszorg beperkt zich niet tot de school. Opvoed- en opgroeiondersteuning moet integraal onderdeel zijn van het totale zorgsysteem rond de school en het gezin. Dit vraagt om een nieuwe benadering om de expertise van het (voortgezet) speciaal onderwijs en jeugdzorg school- en thuisnabij in te zetten. Mogelijke besparingen komen ten goede aan uitbouw en verdere versterking van de basiszorg op scholen

Basiszorg en 'extra onderwijszorg'

Basiszorg is de door het samenwerkingsverband afgesproken preventieve en licht curatieve interventie die binnen de onderwijszorgstructuur van de school en onder regie en verantwoordelijkheid van de school, waar nodig met inzet van expertise van andere scholen, zonder indicatiestelling planmatig worden uitgevoerd.

Een hoog niveau van basiszorg laat onverlet dat een deel van de kinderen en jongeren extra onderwijszorg nodig heeft. Voor alle vormen van onderwijszorg die de basiszorg overstijgen wordt het begrip 'extra onderwijszorg' gehanteerd. De grens tussen basiszorg en extra zorg wordt door het samenwerkingsverband bepaald. Aan de bovenkant wordt de extra zorg begrensd door het beschikbare budget van het samenwerkingsverband.

Alles nu koek en ei?

In de komende tijd zal dit referentiekader besproken worden met de belanghebbenden, zoals ouders en leerkrachten. Vanuit de vakorganisaties blijft de grote zorg bestaan, dat de implementatie van deze nieuwe wet niet gepaard gaat met financiële ondersteuning, maar juist met een bezuiniging van 300 miljoen euro. Maar daarnaast blijven er nog een groot aantal vraagtekens en zorgen over.

Een sociaal plan voor afvloeiende ambulante begeleiders, de professionalisering van de zittende leerkrachten op de school, verdeling van de middelen naar de school of naar de samenwerkingsverbanden, de toewijzing naar 'extra onderwijszorg', inspraak over inzet van de middelen, medezeggenschap van ouders over de plaatsing van hun kind, voorkomen van bureaucratie bij samenwerkingsverbanden, de mogelijkheden tot het garanderen van een continuüm aan zorg en wordt er wel of geen basiszorgprofiel vastgelegd met een overeengekomen niveau van basiszorg.

Kortom hier geldt dus, wordt vervolgd... ◀

Marianne van Bussel is bestuurslid van de Federatie van Onderwijsbonden CMHF/MHP vanuit de KVLO

Succesvol dansproject CU! Dance *krijgt vervolg*

Het dansproject CU! Dance wordt ook in schooljaar 2012-2013 uitgevoerd. Gelderse vmbo-scholen die interesse hebben in het gratis uitgevoerde dansproject op hun school, kunnen zich vanaf nu melden.

Door: Björn Engelen

Dans is momenteel erg populair bij jongeren. Dat blijkt wel uit de aanmeldingen die telkens binnenstromen als een school start met CU! Dance. Het dansproject speelt met aansprekende dansvormen in op de populariteit van dans. In totaal werden zo al meer dan 1000 enthousiaste eerstejaars vmbo-leerlingen op een leuke manier aangezet tot (meer) bewegen. Dit leverde verschillende inspirerende dansvoorstellingen op; onder andere tijdens het dansspektakel 'Gelderland Danst!'

Actieve leefstijl

In een unieke samenwerking tussen EDU-ART, KCG het Gelders Kenniscentrum voor Kunst en Cultuur en de Gelderse Sport Federatie (GSF) worden sport en cultuur met CU! Dance bij elkaar gebracht.
CU! Dance is een programma waarmee vmbo-leerlingen gemotiveerd worden tot een actieve leefstijl door middel van dans. Scholen worden ondersteund bij het uitvoeren van een jaarprogramma, waarbij dans een centrale rol speelt. Een dansdocent verzorgt wekelijkse lessen voor één of twee groepen van de eerste jaargang van het vmbo (als extra beweegmoment: dit gaat dus niet ten koste van bijvoorbeeld een gymles). Met de deelnemende leerlingen wordt naar een afsluitende presentatie toegewerkt die zowel binnen als buiten de school opgevoerd wordt. Ook de overige brugklassen worden gedurende het schooljaar diverse keren bij het project betrokken.

Bewegen

Met ondersteuning van de provincie Gelderland krijgt CU! Dance in schooljaar 2012-2013 een vervolg. Twee Gelderse vmbo-scholen komen zodoende in aanmerking voor uitvoering van het project op hun school. CU! Dance zet jongeren op een aansprekende manier aan tot bewegen. En dat is nodig, want nog steeds bewegen zij te weinig. Daarnaast wordt de 'culturele loopbaan' van de leerlingen gestimuleerd.

Succesvol

Op verschillende scholen is het project reeds uitgevoerd. Dit schooljaar zijn het Mondial College (locatie Nijmegen-West) en het Corlaer College in Nijkerk gestart met CU! Dance. Voorheen deden 't Rhedens in Dieren, het Ulenhofcollege (locatie 't Beeckland) in Vorden, het Arentheem College (Leerpark Presikhaaf) in Arnhem, SG Cambium in Zaltbommel, het Liemers College in Zevenaar en het Over Betuwe College in Elst al mee met het succesvolle project. Interesse in CU! Dance? Neem dan contact op met Merlin te Wilt van de Gelderse Sport Federatie via 026 354 0377 of *merlin.te.wilt@gelderland-sport.nl*. Meer informatie en een filmpje over het project: *www.geldersesportfederatie.nl/cu-dance*

FOTO: MONIQUE SCHEPER

CU! Dance op het Arentheem College

Contact:

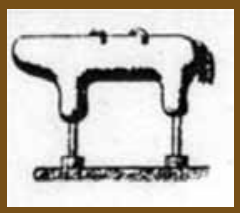
info@gelderland-sport.nl
www.gelderland-sport.nl

150 jaar K(N)VLO, 100 jaar Lichamelijke Opvoeding (4)

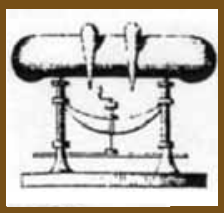
Onze vereniging gaat haar dertigste lustrum vieren in 2012. In aanloop daar naartoe schrijven we over de geschiedenis. In de vorige aflevering werd de strijd tussen de aanhangers van de fysiologische stroming uit Duitsland en de anatomische stroming uit Zweden beschreven. Draaide het dan alleen maar om dat soort zaken?

Redactie: Hans Dijkhoff

Uiteraard was er ook aandacht voor het speelse element. Dat kon ook niet anders, want zonder spel geen mensen! Alleen de motieven waarom aandacht werd geschonken aan het speelse verschilden. Het moest wel passen in het plaatje. Ronde de jaren 1850 en 1880 krijgt spel met name in de psychologische en biologische literatuur de nodige aandacht. Binnen de kring van de schoolgymnastiek zijn het vooral de Philantropijnen geweest, die als eersten in hun didactische ontwerpen de nodige aandacht voor het spel hebben geschonken uit pedagogische overwegingen. Voor Guts Muths zijn de 'Spiele kleine Wichtigkeiten' in het opvoedingsgebeuren. En welbeschouwd moet het onderwijs in deze pedagogische vernieuwingsrichting vooral een spelend onderwijs zijn.
Ook Vieth wijdt in zijn *Betrachtungen über das Spiel* (1816) de nodige aandacht aan het verschijnsel spel.
Dat het ook anders kan zien we bij Jahn. Daar wordt het spel uit de pedagogisch-didactische sfeer getrokken en vooral dienstbaar gemaakt aan een premilitaire voorbereiding van zijn handwerkslieden en studenten. Zijn 'Turnspiele', het liefst 'im Gelände' beoefend, dienen er vooral toe de turnschare de nodige tactiek bij te brengen met het oog op de komende vrijheids- en eenheidsstrijd tegen de Franse bezetter.

Guts Muths model around 1800, with iron *biegels*

Jaeger model around 1860, wooden horse with leather cover

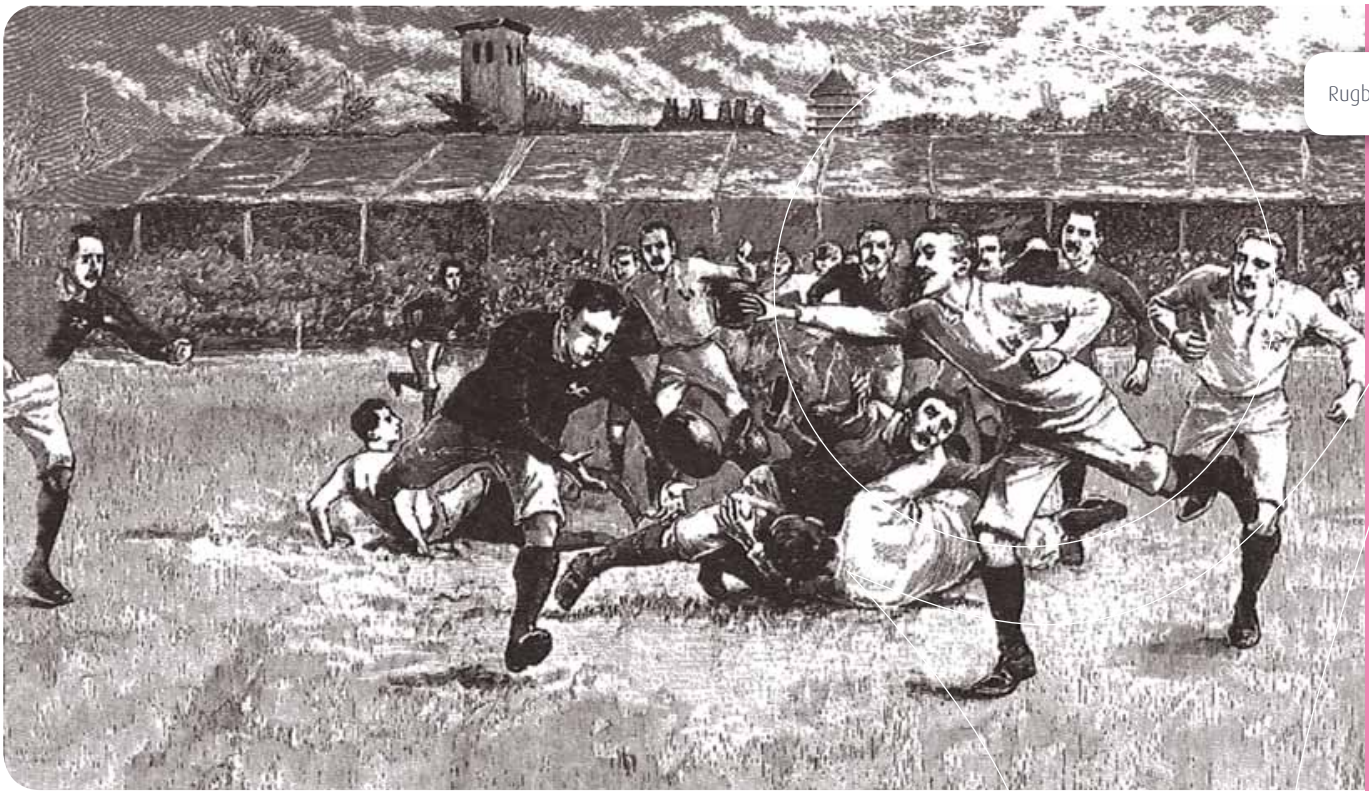

Vieth model 1795

Bij de grondlegger van de Zweedse houdingsgymnastiek, Per Henrik Ling (1767-1839) ontbreekt het spel zo goed als geheel in zijn opvattingen over gymnastiek. Zijn Duitse tijdgenoot Spiesz besteedt in het verlengde van zijn Turnlehre ietwat meer aandacht aan de spelen in het kader van 'Jugendfeste'.
Met name bij Ling, Spiesz en volgelingen in de tweede helft van de eeuw past het spel niet. Toch bleven ook in Duitsland veel voorstanders van het schoolturnen de spelen verdedigen. Zo bewerkte Friedrich Wilhelm Klumpp (1790-1868) het werk van GutsMuths, *Spiele zur Erholung des Körpers und Geistes für die Jugend* (1796) opnieuw. Ook dr. Werner besteedde in zijn methode veel aandacht aan het spelen en in navolging van hem ook Rijkens in Nederland.

Spel maar mondjesmaat in Nederland

Dat het toch in Nederland niet tot opname van de spelen in het gymnastiekprogramma kwam zal, naast het in het voorgaande genoemde, voornamelijk aan de volgende oorzaken te wijten zijn.
In de Nederlandse school was in het algemeen nauwelijks enige aandacht voor het inrichten van gelegenheden waar gymnastiek en spel konden worden beoefend.
En daar waar er net genoeg geld was om een enigszins behoorlijk schoollokaal in te richten, was er veelal geen geld om daarnaast te zorgen voor nog eens aparte oefengelegenheden voor de gymnastiek, die bij een eenvoudige inrichting als het 'schoolgebouw' toen kenmerkte, zeker net zo duur zou komen te staan als dat gebouw zelf. Je zou zeggen wat voor nieuws is er heden ten dage onder de zon?
Daar waar centrale oefengelegenheden waren ingericht, werden deze meestal gebruikt door vrij grote groepen leerlingen tegelijk, wat het spelen nagenoeg onmogelijk maakte. Slechts als in de buurt van de school een speelplaats kon worden ingericht of bestond, was er voor de onderwijzer de mogelijkheid met zijn leerlingen te gaan spelen. Maar zelfs wanneer deze mogelijkheid er was, werd dit slechts zelden in praktijk gebracht.

Rugby

In het algemeen was het merendeel van de onderwijzers meer geïnteresseerd in regelmaat en orde dan in het 'vrije' spelen der leerlingen. Behalve aan de aard van het onderwijs van die dagen was dat evenzeer te wijten aan het karakter van 'de man-voor-de-klas'. In die tijd waren het bepaald niet de 'speelse' typen die het ambt van onderwijzer kozen. Het aantal handleidingen op het gebied van het spel dat in de eerste periode tot omstreeks 1890 voor de Nederlandse schoolgymnastiek verscheen was dan ook gering.

Oud-inspecteur J. van Dam van Isselt - promotor van de openluchtspelen

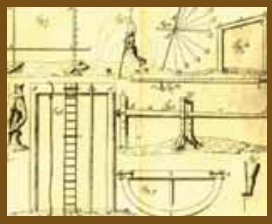
Een fel voorstander van de openluchtspelen was de oud-inspecteur van het Militair Onderwijs, de generaal J. van Dam van Isselt. In tegenstelling tot Van Aken en de meeste leraren in de gymnastiek, wilde hij het spel volledig in de plaats van de gymnastiek stellen. In zijn in brochurevorm verschenen artikelen pleit hij in felle bewoordingen voor de invoering van de openluchtspelen op de scholen en wijst hij herhaaldelijk op de ontoereikendheid van de elementaire schoolvormen van het Nederlands-Duitse schoolturnen met betrekking tot de persoonlijkheidsvorming van de leerling en de geringe waarde van deze vormen in biologisch opzicht.
In een in 1913 verschenen boekje met als titel *De waarde en de beteekenis van de Openluchtspelen tegenover de Toestellenoefeningen der Gymnastiek* gaat deze ijzervreter zelfs zo ver de turnapparatuur naar de verste uithoek van het historisch museum voor onderwijsattributen te verwijzen. Immers: ' ... onze van oorsprong Duitse gymnastiek is dan ook nooit in den vollen zin van het woord populair geworden, als bijvoorbeeld het schaatsenrijden bij ons, vooral in de noordelijke provinciën, als het schieten in Zwitserland en als de sport in Engeland. Bij grote turnfeesten is bij ons de belangstelling doorgaans flauw. De bevolking gevoelt niet, dat 't hier een nationale zaak geldt als bijvoorbeeld de Duitser, die nu eenmaal dril vereert, en door uniformiteit wordt bekoord'. Als voordelen van het spel boven de gymnastiek in ons land, volgens Van Dam van Isselt slechts een zuivere kopie van het Duitse schoolturnen, zag hij:
dat de te dure gymnastieklokalen konden worden afgeschaft en de leerling daarvoor in de plaats in de frisse buitenlucht kon oefenen
dat de leerlingen bij het spel veel alzijdiger geoefend konden worden. Vooral de vitale organen als hart en longen, maar ook de bloedsomloop en het zenuwstelsel zijn meer dan de spieren van belang voor de gezondheid en de weerstand van de leerlingen in organisch opzicht
dat ook de geestelijke vermogens van de leerling met spel, dat hem steeds voor wisselende situaties plaatst, meer geoefend worden dan met de, zich slechts van kopiewerk bedienende gymnastiek.

F. Guts Muths

Per henrik ling

Toestel van Guts Muts

In het volgende artikel bezien we de opkomst van de Engelse spel-/sportcultuur en komen we toe aan te tijd dat de periodieken rond bewegen ontstaan.

Bronnen

(1987) Kramer, J.P. en Lommen, N. *De geschiedenis van de lichamelijke opvoeding in Nederland.* Zeist, Jan Luiting Fonds
(1976) Meijsen, J.H. *Lager onderwijs in de spiegel der geschiedenis.* Den Haag, Staatsuitgeverij .

Ben ik verwijtbaar werkloos?

Het komt steeds vaker voor dat afscheid nemen van de school de enige optie is. Als alles geprobeerd is, kan het zijn dat door middel van een beëindigingovereenkomst of vaststellingsovereenkomst de arbeidsrelatie wordt beëindigd. Op die manier kan er op correcte wijze een vertrek geregeld worden in onderling overleg en met wederzijds goedvinden.

Door: mr. Henny Koelewijn

Natuurlijk is er dan veel aan vooraf gegaan en zal in de overeenkomst vastgelegd worden dat partijen er alles aan gedaan hebben om tot een oplossing te komen. Bijvoorbeeld coaching en/of begeleiding. Of dat gebleken is dat er dusdanig verschil van inzicht is gerezen omtrent de wijze van vervulling van de functie of over de manier waarop de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.
Dit heeft er dan toe geleid dat de verhoudingen tussen partijen onder druk zijn komen te staan. Meestal zijn er vele gesprekken gevoerd om de verschillen van inzicht te overbruggen. Een goede samenwerking is onmogelijk is geworden. Elders in de organisatie zijn geen mogelijkheden. Gelet daarop achten partijen het niet zinvol om de aanstelling of benoeming voort te zetten. Partijen maken in goed onderling overleg afspraken om te komen tot een beëindiging.
Dat wordt vastgelegd in een overeenkomst. Zo'n overeenkomst wordt een vaststellings- of beëindigingovereenkomst genoemd. Het is van belang dat in deze overeenkomst duidelijk staat dat er geen sprake is van een dringende reden tot ontslag. Verder moet duidelijk zijn dat aan de voortzetting van de dienstbetrekking zodanige bezwaren zijn verbonden, dat voortzetting redelijkerwijs niet van je kan worden gevergd.
Om in aanmerking te komen voor een werkloosheidsuitkering en de bovenwettelijke regelingen mag je nooit zelf ontslag nemen. Ook mag er geen dringende reden in de zin van artikel 678 boek 7 BW aan de werkloosheid ten grondslag liggen en mag je ter zake geen verwijt gemaakt worden. Bij een dringende reden moet je denken aan een ernstige situatie waarbij voortzetting van de dienstbetrekking niet meer mogelijk is voor je werkgever en deze een besluit neemt of een aangetekende brief stuurt dat je per direct ontslagen bent vanwege een dringende reden.

Verwijtbaar werkeloos

Het is soms mogelijk met een vaststellings- of beëindigingovereenkomst een gang naar de rechter te vermijden. Dat kan te prefereren zijn, want bij de rechter kan er door beide partijen van alles naar voren worden gebracht, hetgeen niet altijd prettig is. De uitkeringsinstantie gaat zelfstandig beoordelen wat de reden voor de werkloosheid is en kan in afwijking van een uitspraak van de rechter van mening zijn dat er wel degelijk sprake is van verwijtbaar werkloos zijn. Ook al heeft de kantonrechter of de bestuursrechter gesproken van een gewichtige reden voor ontslag, het UWV kan van mening zijn dat je gedrag wel degelijk verwijtbaar is en dat je hebt kunnen weten dat je op grond van een dringende reden ontslagen kon worden. Recent heeft de rechter het niet verschijnen op een voortgangsgesprek, bezien tegen de achtergrond van een voortdurende weigering om in de door de werkgever op advies van de bedrijfsarts voorgestelde zin invulling te geven aan de verplichting te re-integreren, aangemerkt als een dringende reden.
Overigens heeft het bestuur van het Participatiefonds besloten per 1 augustus 2011 de beëindigingovereenkomst als zelfstandige ontslaggrond te schrappen.
Gelukkig gaat het met een vaststellings- of beëindigingovereenkomst, mits juist geformuleerd, over het algemeen goed bij de aanvraag voor een werkloosheidsuitkering. Natuurlijk moet je ook aan de overige vereisten voldoen. Op de website van het UWV kan je daarover meer informatie vinden.
Heb je vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kun je je wenden tot de juridische afdeling van de KVLO, te bereiken per e-mail: *irp@kvlo.nl* en op telefoonnummer 030 693 7678.

Nummer 10
Jaargang 99 - 25 nov. 2011

Praktijk katern

Lichamelijke Opvoeding

Basketbal (1), opbouw in onderbouw van voortgezet onderwijs

Rijden en glijden (2), een bewegingsthema dat een groot feest kan zijn voor leerlingen

Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen

KVLO

Basketbal:

opbouw in onderbouw van voortgezet onderwijs (1)

'Vandaag gaan we basketballen. Het lijkt een beetje op korfbal maar nu mag je dribbelen en de bal afpakken van elkaar'. Met deze introductie van basketbal in de onderbouw van het voortgezet onderwijs kun je voor verrassingen komen te staan. Terwijl het korfbal juist zo aardig ging verandert het partijspel bij basketbal opeens in een slagveld. Hoe introduceer je basketbal in de onderbouw van het voortgezet onderwijs?

Door: Maarten Massink

Samenspelen met korfbal en andere handbalachtige spelen met beschermd balbezit gingen zo goed. Nu mogen ze dribbelen en de bal afpakken. Leerlingen gaan dan soms echt 'los'; er wordt onnodig veel gedribbeld en er worden veel overtredingen gemaakt. Herken je het beeld? Terwijl de ene leerling zich uitleeft is voor de andere leerling de lol er snel af. Hoe maak je een geleidelijke overgang van spelen met beschermd balbezit naar spelen met dribbel en bal afpakken mogelijk, zonder dat er 'chaos' ontstaat? In de eerste klas van het voortgezet onderwijs is het prettig te beginnen met korfbal als balspel. Het beschermde balbezit en het accent op samenspelen zonder lopen met de bal geeft de leerlingen een 'veilig' gevoel. Dit is essentieel als ze net in een nieuwe klas komen en elkaar leren kennen en balspelend met elkaar leren omgaan. Eerst elkaar ruimte geven om de bal aan te nemen en rustig rond te kijken naar wie vrijloopt. Dit lukt beter met een verdediger op (armlengte) afstand die de bal niet uit de handen mag pakken. Waarschijnlijk kennen ze dit al vanuit de basisschool. Het is goed in de nieuwe klas dit te herhalen in deze nieuwe setting.

Les	Dribbelen	Samenspelen	Schieten	Partijspel
1	Split vision: ● *op de plaats spiegelen* - docent - medeleerling ● *vrij door zaal* - ruimte aangeven - elkaar volgen	Balbezit houden met bouncepass: ● *van 4:0 naar 4:4*	'Hoog' schieten (set shot): ● *tweetallen onverdedigd* ● *verdedigd (toernooi move-up, move-down)*	Drie-baskets-basketbal: ● *4:4 met scoren op drie baskets*
2	Bal beschermen: ● *omgangsbaan* ● *duel 1 tegen 1 met aandacht 'no contact'*	Samenspelend verplaatsen: ● *buiten de perken vier richtingen* ● *buiten de perken één richting*	Bal veroveren na schieten (rebound): ● *duel 1:1 zonder dribbel*	Twee-uit-drie-basketbal: ● *4:4 met scoren op twee van de drie baskets*
3	Doelen na dribbel: ● biathlon: *scoren in estafette (tweetallen)*	Bal beschermen met pivoteren: ● *2:1*	Rebound en afstand nemen ● *duel 1:1 met dribbel* ● *accent op outlet dribbel*	Basketbal ● *4:4 op twee baskets*

Lesopbouw over drie lessen

Na verloop van tijd, als het 'elkaar-ruimte-geven-om-te-spelen' een vanzelfsprekendheid is geworden kun je deze ruimte wat meer in laten vullen door de dribbel te introduceren. Daarbij mag de bal van elkaar worden afgepakt zonder elkaar daarbij aan te raken. Kortom dan wordt het tijd voor basketbal. Naar mijn mening moet aan de voorwaarde van 'ruimte-geven-om-te-spelen', die ze leren bij korfbal met beschermd balbezit, wel eerst worden voldaan. Als dit niet het geval is, is het risico op onbeheerst en chaotisch spelen bij basketbal groter.

Thema's die aan bod komen bij basketbal zijn dribbelen, samenspelen (passen) en schieten. Deze thema's komen iedere les oefenend en spelend aan de orde. Hierbij wordt aangehaakt bij wat ze geleerd hebben van korfbal. Vervolgens wordt het

Speelruimte geven bij korfbal

Beschermd balbezit bij korfbal

FOTO'S: ANITA RIEMERSMA

dribbelen met bal en het schieten over een verdediger geïntroduceerd. Er worden drie blokuren basketbal beschreven, maar het kan natuurlijk ook over meerdere lessen worden verdeeld. Per thema wordt een aandachtspunt aangegeven.

Les 1

Als we komend vanuit korfbal nu de dribbel gaan introduceren voor de overgang naar basketbal is het belangrijk dat leerlingen vanaf het begin leren niet alleen oog te hebben voor de bal, maar ook voor wat er verder in het veld gebeurt. Het gaat om 'split vision'. Samenspelend in balbezit blijven in een kleine ruimte en de goede stuiteigenschappen van een basketbal, vragen het gebruik van de 'bouncepass'. Met basketbal mag je over een verdediger schieten die voor je staat. Het wordt tijd voor het aanleren van een hoog 'set shot'. Deze aspecten van de genoemde thema's komen aan bod in les 1. We sluiten af met een teamspel waarin al deze aspecten spelend beoefend kunnen worden met veel kans op succesbeleving in 'drie-baskets-basketbal' per zaalhelft.

Dribbelen met split vision

Op de plaats

● *Docent 'spiegelen'*

Alle leerlingen krijgen een basketbal. De docent staat voor de klas en stuit de bal op de plaats. Hij geeft aan met welke hand en hoe hoog er gedribbeld wordt. Leerlingen doen na in spiegelbeeld. Hierbij wordt 'split vision' geoefend. Leerlingen leren vanaf het begin naar voren te kijken, in dit geval het voorbeeld van de docent te volgen. Deze wisselt links en rechts af, maar ook de positie; staan, knielen, zitten, liggen terwijl hij de bal blijft stuiteren. Bij lage dribbel is er alleen nog maar een polsactie en licht contact met de vingertoppen. Bij een hogere dribbel wordt de hele onderarm actief maar de bovenarm blijft nagenoeg stil en er is alleen beweging in de elleboog en nauwelijks in de schouder. Deze aanwijzingen kun je leerlingen laten benoemen door een leerling een goed voorbeeld van een andere leerling (demonstratie) te laten beschrijven. Wat valt op? Welk deel van zijn arm beweegt? Hoe is het contact met de bal?

● *Leerling 'spiegelen'*

Leerlingen werken nu in tweetallen en gaan elkaar spiegelen. Eén leerling doet wat de docent in de vorige oefening deed: aangeven met welke hand en hoe (hoogte, positie staand, zittend, liggend) er gedribbeld moet worden. Na verloop van tijd wordt er gewisseld van initiatief. Deze opdracht kan ook gedaan worden met één bal per tweetal waarbij de instructeur zonder bal het spiegelbeeld aangeeft. Leerlingen geven elkaar aanwijzingen.

Vrij door de zaal

● *Ruimte aangeven*

Leerlingen dribbelen nu vrij door de zaal in de ruimte die de docent aangeeft. Ze mogen elkaar daarbij absoluut niet raken en de bal moet onder controle blijven. De leerlingen blijven vóór de docent die de ruimte kleiner en daarna weer groter kan maken door naar voren of naar achteren te lopen. Leerlingen moeten elkaar en de docent (de ruimte) in de gaten ››

Contact:

m.massink1@upcmail.nl

Basketbal dribbel met split vision

Versnellen

blijven houden en oefenen ‘split vision’. Als het goed gaat mogen leerlingen van wandelen overgaan in looppas.

● *Leerling volgen*

We werken weer met tweetallen. Een leerling dribbelt voorop de ander volgt. De voorganger wisselt richtingen en snelheid (stilstaan), maar wel zodanig dat zijn volger kan blijven volgen. In het kader van ‘split vision’ is het belangrijk dat de volger dicht bij zijn voorganger blijft maar geen botsingen maakt als zijn voorganger stilstaat. Ook hierbij kan de voorganger aangeven met welke hand er gedribbeld moet worden. Dit kan ook gedaan worden door een voorganger zonder bal (per tweetal één bal).

Samenspelen en balbezit houden

Van vier tegen nul, naar vier tegen vier

Er worden drie groepen van acht gemaakt. Iedere groep verdeelt zich in twee viertallen. In een afgebakende ruimte speelt het eerste viertal de bal naar elkaar over met een bouncepass. Het gaat er om in balbezit te blijven met toenemende weerstand. Eerst wordt er alleen maar tien keer overgespeeld zonder verdediger waarbij de bal in de afgebakende ruimte moet blijven. Na tien keer overspelen komt er één verdediger (lummel) in van het wachtende viertal. Deze lummel mag de pass die onderweg is proberen te onderscheppen of aanraken. Als dit lukt dan wordt er gewisseld: het wachtende viertal neemt de plaatsen over in de afgebakende ruimte. Ze beginnen weer met tien keer een bouncepass voordat de eerste lummel van het andere viertal er in komt. Lukt het de bal tien keer over te spelen zonder onderschepping of aanraken door de lummel, dan komt de tweede lummel er in van de wachtende partij. Lukt het weer tien keer over te spelen zonder onderschepping of aanraking door een lummel dan komt de derde lummel erbij. Dit kan doorgaan tot er vier tegen vier gespeeld wordt en de balbezitters de bal tien keer hebben overgespeeld. Als dat lukt dan wordt er gewisseld.

Belangrijke regel: is de bal vast in twee handen van de balbezitter dan heeft hij beschermd balbezit. Het is voorlopig van belang de balbezitters te helpen met de concentratie op de bouncepass.

Belangrijke tip voor de balbezitters: gebruik schijnbewegingen (fake pass) om de weg vrij te maken voor een bouncepass (afspeellijnen openen).

Het kan moeilijker gemaakt worden door het vasthouden van de bal te beperken. Bijvoorbeeld niet langer dan vijf of drie seconde vasthouden.

Schieten met een hoog schot

Onverdedigd schieten

● *‘Tienen’*

Per tweetal een bal. Schiet om de beurt op de basket. Als je scoort mag je door vanaf een aangegeven plaats. Als je mist mag je partner doorgaan met schieten op de plaats waar de bal wordt afgevangen. Wie het eerst tien punten scoort is winnaar.

Er kunnen twee tweetallen tegelijk oefenen per basket. In verband met veiligheid schieten tweetallen om de beurt.

Verdedigd schieten

● *‘Tienen’ met verdediger*

De docent laat twee manieren zien van schieten. Met de bal voor je buik (borstschot met korfbal), of schieten met de bal boven je hoofd. Welk schot wordt vaak gebruikt bij basketbal? Het ‘hoge’ schot omdat je ook mag schieten met een verdediger voor je. Het borstschot is makkelijker te verdedigen als je de bal voor je buik houdt. Een hand erboven en je schot wordt al geblokkeerd. Met de bal boven je hoofd kan je over een blok

heen schieten. Hieruit kunnen leerlingen leren dat het verschil in spelregels (de spelregel 'gedekt doelen' met korfbal bestaat niet bij basketbal) leidt tot een ander gebruik van technieken.

We spelen weer 'tienen' maar nu wordt ieder schot verdedigd door de ander die met zijn gezicht naar de balbezitter en met geheven hand het schot probeert te blokkeren. Hierbij moet je 'gepaste' afstand houden. De ruimte boven de balbezitter mag je niet verdedigen, je moet voor hem blijven en je mag de balbezitter niet aanraken. Het gaat nu om schieten over de verdediger. De verdediger moet na zijn verdedigingsactie wel snel omdraaien om een gemiste bal af te vangen voordat de bal ver wegspringt van de basket (uitblokken). Hiermee wordt het snel omschakelen van verdediger naar aanval (rebound) van begin af aan geoefend.

- *'Tienen' met move-up move-down*

Het 'tienen' kan in competitievorm gespeeld worden met move-up-move-down: na aangeven van de docent schuiven de winnaars een veldje op (met de klok mee) en verliezers gaan een veldje terug (tegen de klok in). Op het aangegeven eerste veldje blijven winnaars staan en schuiven alleen verliezers een veldje terug. Op het laatste veldje schuiven alleen winnaars een veldje op en blijven verliezers staan.

Partijspel op drie baskets

Driebaskets-basketbal

We spelen met drie viertallen op een zaalhelft vier tegen vier. Aan de kant zit een wachtend viertal terwijl twee viertallen tegen elkaar spelen. Na drie scores wordt er gewisseld. Het verliezende viertal gaat eruit. Het wachtende viertal komt erin. Als een team drie keer op rij heeft gewonnen moeten ze ook wisselen.

Belangrijke regels:
- dribbelen mag
- als je de dribbel stopt (bal in twee handen) moet je afspelen of schieten, je mag geen tweede keer dribbelen
- tijdens de dribbel mag de verdediger de bal wegtikken of afpakken
- balvast in twee handen betekent beschermd balbezit
- je mag geen lichamelijk contact maken. Dit betekent:
  - bij het verdedigen van de dribbel de balbezitter niet aanraken
  - je mag niet tegen iemand aan dribbelen die stilstaat
- je mag niet twee keer op dezelfde basket een doelpoging doen.

Door de vele scoremogelijkheden is er veel succesbeleving. Er staat al snel iemand vrij onder een basket. Daarom is 'split vision' lonend; blijf in balbezit goed kijken waar medespelers vrij staan en waar ruimte is voor een score. Dribbel alleen als je vrije doorgang hebt bijvoorbeeld naar een vrije basket.

In het volgende artikel komt les 2 aan de orde. Dan is er aandacht voor dribbelen en de bal beschermen, samenspelen en verplaatsen, de rebound na een doelpoging en partijspel met gericht aanvallen.

Rijden en glijden:

een bewegingsthema dat een groot feest kan zijn voor leerlingen (2)

Dit artikel is deel 2 van de weergave van de workshop rijden en glijden die gerealiseerd is op de landelijke studiedag basisonderwijs van 24 november 2010 op Fontys Sporthogeschool (FSH) in Tilburg. Het eerste artikel in LO 9 ging over glijden en skateboarden uit het thema rijden. Dit artikel gaat over waveboarden.

Door: Simone Dekker, Eloy Weijgers en Geoffrey Verschuren (redactie: Peter van Brunschot)

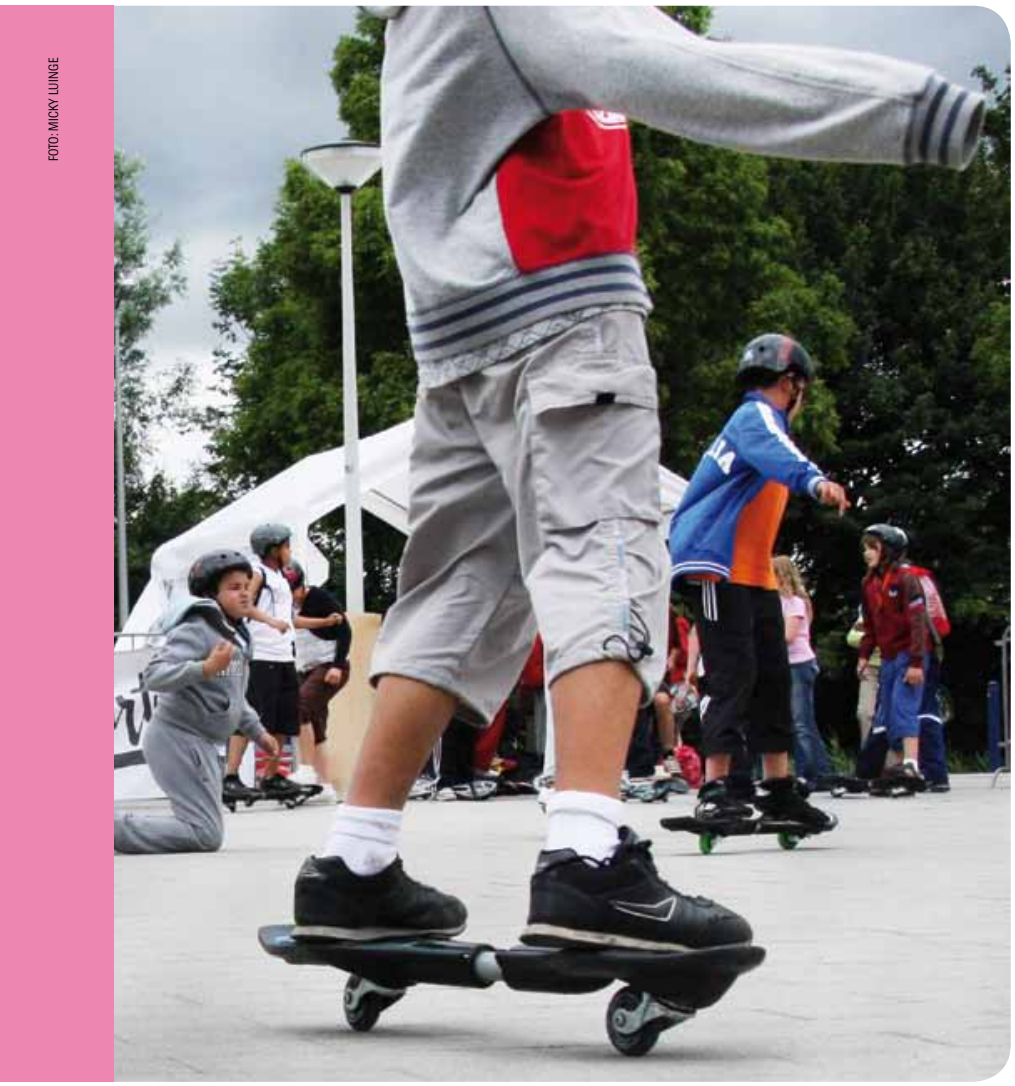

FOTO: MICKY LUINGE

Rijden: waveboarden

Waveboarden is de laatste jaren sterk in populariteit toegenomen. Het is een activiteit die snel te leren valt en erg tot de verbeelding spreekt. Ook zijn talloze trucs mogelijk, die de aantrekkingskracht alleen nog maar verhogen.

Het waveboard en veiligheidsmateriaal

Er zijn twee verschillende waveboards om uit te kiezen: een ribstick of een waveboard (hoge kwaliteit, van het merk streetsurfing) De verschillen in de boards liggen bij de beweging die het board maakt om vooruit te kunnen komen. De ribstick bestaat namelijk uit een groot geheel waardoor het bord de beweging meehelpt uit te voeren waardoor beide voeten niet apart van elkaar hoeven te bewegen om vooruit te komen. Verder kunnen de wielen van de ribstick niet 360 graden draaien waardoor men alleen maar vooruit kan rijden. Het waveboard bestaat uit twee verschillende voetplaten met een stang ertussen. Dit zorgt ervoor dat je beide voeten apart van elkaar moet gaan bewegen om vooruit te komen. Bij het waveboard kunnen de wielen wel 360 graden draaien waardoor je met het waveboard alle kanten op kunt rijden. Naast dit verschil bestaat er tussen de twee boards vooral verschil in de kwaliteit en de prijs. Het waveboard

FOTO: CHRIS MOOIJ

Samen oefenen

van streetsurfing is kwalitatief beter maar ook duurder dan de ribstick. De aanbeveling voor schoolgebruik komt uit op een ribstick. Dit komt doordat de leerlingen het waveboarden op een ribstick sneller door hebben doordat ze niet beide voeten apart van elkaar moeten bewegen. Ook is de ribstick in aanschaf goedkoper.

Met betrekking tot persoonlijk beschermingsmateriaal is al het nodige beschreven bij het skateboarden. Hier gelden dezelfde overwegingen.

Het inrichten van de onderwijsleersituaties

Voor het inrichten van veilige onderwijsleersituaties is een aantal zaken erg belangrijk. Naast veiligheid van de leerlingen moet er aandacht zijn voor de slijtage van zowel de vloer als de waveboards.
Als de sportvloer van de gymzaal heel zacht is, ondervinden de wielen veel weerstand bij het rijden. Deze weerstand kan zo groot zijn dat bij een bepaald gewicht er met het waveboard niet gereden kan worden. In dat geval moet er uitgeweken worden naar de gang of het schoolplein. Zodra er op de gang aan de slag wordt gegaan is het erg belangrijk dat gevaarlijke plekken als kapstokken, verwarmingen, et cetera afgedekt worden met matjes. Ook buiten moet natuurlijk voldoende ruimte zijn om obstakelvrij te kunnen rijden.

De methodische opbouw

Bij het beginnen van de activiteit is het belangrijk om een keuze te maken of je gaat werken in tweetallen of dat de leerlingen alleen gaan werken. Als de leerlingen in tweetallen gaan werken, is het de bedoeling dat één leerling de oefening gaat uitvoeren en dat de andere leerling gaat begeleiden en ondersteunen. Als de keuze is om de leerlingen apart te laten werken, is het belangrijk dat de leerlingen zich bij een muur of een hek kunnen vasthouden om de oefeningen te kunnen uitvoeren. Het advies is om te werken in tweetallen. Dit in verband met het samenwerken tussen de leerlingen en het leren vertrouwen van elkaar.

Allereerst zal er begonnen moeten worden om de leerlingen te leren op en af te stappen van het board. Het is belangrijk dat je de leerlingen vrij laat in de voorkeur van het been dat voorop komt te staan (regular is met het linkerbeen voor, goofy is met het rechterbeen voor). Als de leerlingen elkaar vast moeten pakken zal dit altijd gebeuren bij de onderarmen. ››

Contact:

p.vanbrunschot@fontys.nl

Bij het opstappen is het de bedoeling dat de leerling het bord altijd met de bovenzijde naar zich toe heeft liggen. De leerling zet met de voorste voet het board recht. Zodra het board recht staat mag de leerling met het achterste been bijstappen. Het is de bedoeling dat de leerling te allen tijde met de voet in het midden van de plaat staat waardoor een betere balans ontstaat op het board. Zorg dat de leerlingen het gewicht verdelen over beide voeten waardoor ze niet van het board af schieten.

Bij het afstappen van het board is het belangrijk dat dit aan de voorzijde

FOTO: PETER VAN BRUNSCHOT

Oefenen in de gang

gebeurt. Zodra je achteruit van het board af gaat stappen is de kans groot dat het board wegschiet zodat de medeleerling het board tegen zich aan kan krijgen. De leerling laat het board naar voor kantelen waarbij de leerling door de knieën buigt. Hierdoor heeft de leerling een betere balans en kan gecontroleerd afstappen.

Zodra de leerlingen het op- en afstappen beheersen wordt het tijd voor de volgende stap. Hierbij is het de bedoeling dat de waveboarder het gevoel gaat krijgen met het board te rijden, zonder dat hij bewegingen met de benen maakt. Dit gebeurt door middel van vooruit duwen door de begeleider. Het duwen gebeurt vanaf de achterste arm van de leerling die op het board staat. Als ervoor gekozen is om de leerlingen het waveboarden geheel zelfstandig aan te leren, kan de waveboarder zich natuurlijk zelf voortbewegen via de muur. Dit is een stap waarbij men maar kort hoeft stil te staan.
Hierna gaan de leerlingen de beweging van het achterste been leren. De leerlingen moeten eerst op de grond de beweging van het achterste been ervaren. De beweging die uitgevoerd moet worden is de achterste voet van voor naar achter bewegen (voetje vegen).
Zodra de leerlingen de beweging door hebben ga je direct over de beweging op het board uit te voeren. De leerlingen worden nog altijd begeleid door een hulpverlener. Als de leerling weer vooruit bewogen wordt, kan de leerling op het board de beweging van de achterste voet gaan toepassen. Als de leerling het goed uitvoert, ontstaat vanzelf vaart. Als het de leerling erg goed af gaat mag deze gaan proberen om de oefening uit te gaan voeren waarbij maar één hand vastgehouden wordt. Daarna zonder handen.

Als de leerling eenmaal zonder handen deze oefening uit kan voeren, kan de leerling waveboarden. De hierboven beschreven aanpak kan eigenlijk ook geheel uitgevoerd worden waarbij de leerling zichzelf ondersteunt aan de muur. In een klas met leerlingen zijn er natuurlijk altijd niveauverschillen. Je kunt hier op inspringen door de groep in te delen in niveaugroepen of binnen groepjes op dit station leerlingen zelf de keuze aan te bieden voor verrijkingsstof. Mogelijkheden hiervoor zijn:

- meebewegen met de voorste voet (waardoor als het ware 'achtjes' gemaakt worden
- van grote naar kleine bewegingen met de voeten/benen gaan. Grote bewegingen leveren een sierlijke bewegingsbaan op. Kleine bewegingen zorgen voor meer snelheid
- bochten gaan rijden. De manier van bochten maken is vergelijkbaar met snowboarden. Het is namelijk de bedoeling dat de leerling gaat wijzen waar deze heen wil. Bij dit wijzen moet ook de borst meedraaien. Hierdoor ontstaat vanzelf een bocht. Opgemerkt dient hier te worden dat de bocht over de rugzijde bij het waveboarden makkelijker is dan de bocht over de buikzijde
- slalom rijden. Als de bocht eenmaal gekend is, kan overgegaan worden tot slalom rijden tussen pilonnen door. Vanzelfsprekend is het moeilijker wanneer de pilonnen dichter bij elkaar staan.

Naast deze vormen zijn allerlei trucs mogelijk die in de gymzaal goed zijn uit te voeren. We verwijzen hiervoor naar de videobeelden die ter ondersteuning van de workshop gemaakt zijn en op de site van de KVLO (*www.kvloweb.nl*) te zien zijn. Daarnaast staan op youtube heel veel voorbeelden (*www.youtube.com*).

Zelfstandig werken

Zowel bij het werken in tweetallen als bij de individuele aanpak zijn de leerlingen zelfstandig bezig. Het waveboarden zal bij leerlingen die het nog nooit gedaan hebben in het begin minder zelfstandig zijn omdat dan veel gelet moet worden op de veiligheid. Maar zodra de leerlingen de beweging steeds beter onder de knie krijgen, kunnen ze steeds meer zelfstandig gaan werken waardoor de leerkracht meer oog kan hebben voor het verbeteren van het individu. Bij het uitvoeren van trucs zijn de leerlingen zeer goed in staat om zelfstandig hun keuze te maken. Gebruik van bijvoorbeeld een laptop om een beeld te krijgen van de trucs werkt zeer instructief en uitdagend.

n.b. op de foto's bij het rijden ziet u de deelnemers zonder persoonlijke beschermingsmaterialen. Deze zijn wel aangeboden, maar er is geen gebruik van gemaakt.

De auteurs zijn de mensen die bovengenoemde workshop hebben verzorgd.
Peter van Brunschot: docent aan FSH en direct betrokken bij de methodisch didactische voorbereiding van de studenten op de stage in het basisonderwijs.
Simone Dekker, Éloy Weijgers en Geoffrey Verschuren. Allen tweedejaars student aan FSH.
Via kvloweb kom je bij bewegende beelden.

FOTO: MICKY LUINGE

Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen

Deze maand is uitgekomen Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen. Dit boek is een samenwerking van SLO met KVLO en Calo Windesheim. Cluster 4-scholen zijn scholen voor leerlingen met ernstige gedrags- of psychiatrische problemen. Het gaat vooral om ZMOK-scholen, maar daarnaast ook om scholen verbonden aan pedologische instituten en gesloten jeugdinrichtingen. Op sommige van deze scholen zijn speciale klassen voor autistische leerlingen (ASS). Daarom is deze groep ook expliciet meegenomen in de uitwerking van dit boek.

Door: Marco van Berkel

Inleiding

Centraal staan de volgende vragen.

- Welke bewegingsactiviteiten kunnen goed aangeboden worden aan 13-jarige leerlingen op cluster 4-scholen?
- Wat zijn goede activiteiten voor heterogene ZMOK-klassen?
- Wat zijn geschikte activiteiten voor ASS-leerlingen?
- Hoe kan je de leerlingen begeleiden zodat ze beter gaan deelnemen aan de bewegingsactiviteiten?
- Hoe begeleid je de leerlingen op hun (problematische) gedrag?

Omdat op cluster 4-scholen leerlingen zitten met ernstige gedragsproblemen, heeft de begeleiding van het gedrag van de leerlingen een centrale plaats in het boek. Daarnaast gaat het natuurlijk over onderwijs in bewegen. Aan de begeleiding van het leren bewegen wordt dus ook veel aandacht besteed. De ondertitel van het boek is een opmerkelijke, namelijk: 'Begeleiden op leren bewegen en op gedrag'. Het lijkt of bewegen niet gezien wordt als gedrag, maar dat is niet de bedoeling. Deze ondertitel accentueert de opdracht aan leerkrachten om veel aandacht aan de gedragsproblemen te besteden en samen met de collega's van de school hier werk van te maken.

In Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen zijn dertien leerlijnen uitgewerkt. Voor iedere leerlijn zijn twee activiteiten beschreven voor klassen met leerlingen van ongeveer 13 jaar. Er is steeds een activiteit voor een ZMOK-klas waarin verschillende leerlingen zitten met uiteenlopende gedragsproblemen, en een activiteit voor een ASS-klas met leerlingen met verschillende vormen van

FOTO'S: ANITA RIEMERSMA

	Zorg	Basis	Vervolg	Gevorderd
Van de kast in de minitramp springen	Stapt van kast af	Springt laag in vanaf kast	Springt in vanaf kast	Springt met een boog in vanaf kast
Uit de minitramp komen en de rotatie inzetten	Zet nauwelijks af en zet geen rotatie in	Zet af en zet rotatie vroeg in	Zet actief af en wacht even met inzetten van rotatie	Zet explosief af en zet rotatie laat in met actieve armondersteuning
Landen/rollen op de mat	Landt in knie- of hurkzit op mat en maakt daarna koprol voorover	Rolt met handenplaatsen op mat en landt tot zit	Draait na korte tip met handen vlak boven mat en landt tot hurkzit	Draait hoog en snel door lucht en landt stabiel tot stand op mat

Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen, pag. 66

autisme. Bewegen op muziek heeft een andere beschrijving gekregen.

Gedragsbeïnvloeding

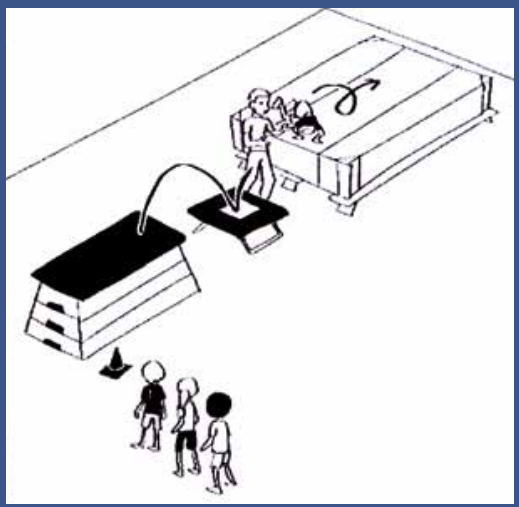
De lessen bewegingsonderwijs zijn altijd in klassenverband en dus spelen interactieve aspecten altijd een rol. De leerlingen op cluster 4-scholen hebben per definitie moeite hiermee. Omdat de doelstelling van het vakgebied het beter leren deelnemen aan bewegingsactiviteiten is, heeft het een belangrijke plaats in de lessen. De leerkracht probeert aan de ene kant de arrangementen zo te maken dat gedragsproblemen niet heel snel naar voren komen. Aan de andere kant zorgt de leerkracht er ook voor dat als gedragsproblemen naar voren komen ze hanteerbaar worden en dat de leerlingen er wat van leren. In sommige gevallen zal de leerkracht zelfs bepaald gedrag oproepen om er aandacht aan te kunnen besteden. Het gaat om de volgende aspecten:

- het (met anderen) klaarzetten en opruimen van het arrangement
- het herstellen en aanpassen van het arrangement
- handelen volgens de regels
- indelen van groepen en teams
- verdelen en wisselen van taken en functies
- hulpverlenen aan elkaar
- stimuleren en coachen van elkaar.

De leerlingen kunnen op deze gebieden veel leren en hebben hier allemaal op sommige punten meer moeite mee dan leerlingen uit het reguliere onderwijs. In het leerproces kan het voorkomen dat de leerlingen op een zeker moment wel goed groepen en teams kunnen indelen en later niet meer. Dan is het ineens problematisch. Het is inherent aan het leerproces dat de stappen die gemaakt worden niet lineair gaan. Er kunnen altijd momenten van 'terugval' zijn. Dat geldt voor alle leerlingen, dus ook voor leerlingen in cluster 4. De leerkracht besteedt er echter voortdurend aandacht aan. Naast bovengenoemde aspecten zijn er gedragsaspecten die minder te maken hebben met de bewegingsactiviteiten. Iemand die snel boos wordt, of voortdurend aan het praten is over een onderwerp uit zijn eigen belangstelling wordt hierop ook door de leerkrachten begeleid. Dit is een taak voor de hele school en dus ook voor de leerkracht bewegingsonderwijs. Het gaat om leergebiedoverstijgende doelstellingen en daar levert de leerkracht bewegingsonderwijs ook een bijdrage aan. Op sommige punten zelfs een heel belangrijke bijdrage door de bijzondere setting in de gymzaal.

Deelnameniveaus

Na een uitgebreide beschrijving van arrangement, activiteit en de regels, wordt aangegeven wat de leerlingen kunnen leren. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen wat de leerlingen kunnen leren als ze de activiteit eerst een paar keer doen, als ze de activiteit vaker doen en wat ze nog meer kunnen leren.

TEKENING: SANNE MILTENBURG

Rollen op verhoogd steunvlak

Bij die laatste groep leerdoelen gaat het om reguleringsdoelen in de activiteit. De niveauverschillen tussen leerlingen zijn groot. Deze verschillen zijn beschreven voor de belangrijkste faseringen in de activiteit. Bij Rollen op verhoogd vlak zijn de deelnameniveaus: zie tabel boven.

De leerhulp die kan worden gegeven, is uitgesplitst naar leerhulp voor zorg en basis en leerhulp voor vervolg en gevorderd. Dit zijn de motorische aspecten ››

Contact:

m.vanberkel@slo.nl

Stoere Samantha	Samantha dringt graag voor en wil in het begin altijd vooraan staan. Als iemand voor haar niet snel genoeg op de kast klimt, geeft ze een duw of een por. Soms roept ze iemand als ze op de kast staat om naar haar te kijken en dan landt ze met een extra grote plof op de mat. Als ze zelf een por krijgt, wordt ze boos en begint hard te schelden of geeft een tik terug. Het springen kan ze redelijk goed. Ze springt omhoog vanaf de kast en komt daardoor hoog uit de minitramp. De eerste keer dat ze deze activiteit deed ging ze na een stuk of vijf sprongen al behoorlijk hoog. De volgende lessen wilde ze eigenlijk al in de eerste sprong zo beginnen. Ze is niet altijd goed geconcentreerd aan het werk. Zonder aandacht bij haar sprong leidt dat bij haar wel eens tot gevaarlijke situaties, omdat ze wel altijd hoog uit de minitramp komt. Als ze te langzaam draait, dreigt ze met haar hoofd op de mat te vallen. Als ze te weinig voorwaartse snelheid heeft, komt ze op de rand van de mat. Als ze veel voorwaartse snelheid heeft vanuit de minitramp, is het moeilijk om de rol te maken. Soms maakt ze ineens geen rol maar laat zich met een kreet op de mat ploffen. Ze vergeet vaak aan de achterkant van de mat eraf te gaan en neemt de kortste route door aan de zijkant van de mat te gaan. Op de terugweg vindt er een ontlading plaats door hard naar andere leerlingen te roepen en soms iemand te laten schrikken die net de sprong maakt. Ze vindt het bijna altijd een hele leuke, spannende activiteit, maar zal dit niet altijd zeggen.
Autistische Kevin	Kevin wacht lang af en sluit dan achteraan in de rij. Hij kijkt goed wie waar staat in de rij en als hij aan de beurt is doet hij het gegeven voorbeeld zo goed mogelijk na. Hij zegt dat hij niet gevangen hoeft te worden. Ook na meer beurten blijft hij op ongeveer dezelfde manier zijn rol maken. Na de rol gaat hij aan de achterkant van de mat af en volgt precies de aangegeven route terug om zijn plek weer in te nemen in de wachtrij. Doordat Samantha soms voordringt en Wesley zijn beurt laat lopen raakt hij in de war. Dan vindt Kevin de activiteit een stuk minder leuk. En als Samantha hem laat schrikken door onverwacht te schreeuwen is de lol er helemaal af.

Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen, pag. 67-68

Stoere Samantha	Dringt voor	- wachtbank naast de springsituatie; - één leerling per keer op de kast.
	Gaat via de zijkant van de mat	- terugloop route nogmaals benoemen; - voeten op de grond tekenen voor terugloop route; - achter mat een papier leggen waar leerlingen na iedere sprong een streepje achter hun naam zetten bij hoge of lage sprong.
	Schreeuwt naar medeleerlingen	- zachte muziek opzetten op achtergrond; - in andere groep plaatsen; - andere plaats in de rij geven.
	Duwt degene voor haar	- wachtbank naast de springsituatie; - één leerling per keer op de kast; - stoelen voor de wachtrij; - andere plaats in de rij geven.
Autistische Kevin	Vindt geen plek in de wachtrij	- volgorde structureren door nummering; - stoelen voor de wachtrij; - naam leerling noemen waar Kevin achter staat; - buddy kiezen die let op Kevin's plek.
	Wil niet gevangen worden	- leerling springt zelfstandig; - afhankelijk van de hoogte van de sprong uit de minitramp de opstelling verhogen of verlagen; - leerkracht tikt de leerling met één vinger aan tijdens hulpverlenen en geeft compliment.
	Dreigt af te haken als de volgorde niet meer klopt	- toezicht houden op de afgesproken volgorde; - stoelen als wachtrij; - alle leerlingen in rij naar degene voor en achter zich laten kijken; - volgordeverantwoordelijke aanstellen; - rij nummeren.

Begeleiding ten aanzien van de reguleringsaspecten

van de activiteit, het leren bewegen uit de ondertitel van het boek.

Hoe nemen de leerlingen deel aan de activiteit?

De begeleiding van de andere aspecten is uitgewerkt door eerst een beschrijving te doen van drie leerlingen en daarna enkele aspecten uit dit gedrag naar voren te halen en aan te geven op welke manier de leerkracht hier mee om kan gaan. Uit Rollen op verhoogd vlak hiernaast een beschrijving van twee leerlingen met de daarbij horende leerhulp.

Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen is geschreven door Marco van Berkel, Saskia Biesterbosch, Kees Bertijn, Lieke Beverwijk, Debby Cornelissen, Jeroen Groeneveld, Marjolein Kelderman, Arnoud Kok, Pascal Ueberbach, Bernard van Vliet en Ellen Willemsen (zie foto).

Waar doen we het *allemaal alweer* voor?

Deze keer heb ik een bijzonder grote behoefte om wat op papier te zetten over het doel. Ik bedoel niet een schietschijf of twee palen met een deklat. Ik heb het over een gewenste situatie; iets dat je graag wilt bereiken. Dat 'iets' kan natuurlijk van alles zijn. 's Ochtends, wanneer ik de slaap uit mijn ogen wrijf, formuleer ik altijd een doel voor de dag: "Vandaag mag ik niet met mijn telefoon spelen", vervolgens doe ik dit ook voor de week: "Geen vlees voor deze jongen", en per jaar: "Dit jaar ga ik beginnen met roken". Daarnaast stel ik mezelf regelmatig de vraag wat ik wil bereiken bij het bezoeken van verjaardagsfeestjes, het kopen van nieuwe sokken en het schoonmaken van de kattenbak.

Door: Arnold Bronkhorst - Regiocoach Noord en Oost

Van de kattenbak naar belangrijkere zaken. Neem de doelstelling van VMBO in beweging. Januari 2012 is het gros van de scholen alweer twee jaar in de weer met dit project. Komende zomer wordt het project dan ook afgerond. Volgens het projectplan van VMBO in beweging moeten er dan tien procent minder inactieve leerlingen zijn. Of anders gezegd, de doelstelling is, dat er tegen die tijd tien procent meer vmbo'ers aan de beweegnorm voldoen. Het zou natuurlijk prachtig zijn wanneer we dit bereiken. Al is het maar omdat het mooi staat in de eindrapportage naar de minister. Maar betekent het wel of niet behalen van deze doelstelling ook direct het wel of niet slagen van het project? Ik denk van niet.

Belangrijker zijn de vele successen die binnen dit project zijn geboekt. Ik noem hier de netwerken waar scholen met elkaar kennis uitwisselen, de nieuwe contacten die zijn gelegd met sportverenigingen, de studiedagen en cursussen die zijn gevolgd, de leefstijlprojecten die zijn ontwikkeld, de goede voorbeelden die worden verspreid en natuurlijk alle activiteiten die georganiseerd zijn. Het zou jammer zijn wanneer deze successen ondergeschikt worden gemaakt aan de projectdoelstelling. Een gevaar van een doelstelling schuilt dan ook in het blindstaren erop. Want wat als in de zomer van 2012 er inderdaad tien procent minder inactieve vmbo'ers zijn? Kunnen we dan tevreden achterover hangen? Het is verleidelijk. Na werken, komt immers rusten. En per slot van rekening: het doel is toch behaald?

De deelnemers van het project willen dit logischerwijs koste wat het kost zien te voorkomen. Daarom zijn we op dit moment volop in de weer om te kijken hoe we de gestarte activiteiten kunnen verankeren. Geld lijkt hier vaak een terugkerend onderwerp. Persoonlijk ben ik van mening dat de belangrijkste vraag weggelegd is voor de scholen zelf. Wat voor school wil je zijn? Wat is je visie en missie ten opzichte van een gezonde leefstijl voor de leerlingen? Met welk doel is er deelgenomen aan dit project? Uiteindelijk is dat per slot van rekening de discussie die op school gevoerd moet worden: waar deden we het allemaal alweer voor?

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Bijscholing
voor LO-docenten in Burundi

In 2007 sprak de huidige president van Burundi, Pierre Nkurunziza, de wens uit om ondersteuning te krijgen voor sportontwikkeling in zijn land. Als voormalig student en docent aan de enige sportopleiding in Burundi kent hij de waarde van sport. Hij wil dat sport bijdraagt aan vrede en stabiliteit in het land. Zijn hulpvraag vond gehoor bij de Noorse overheid. Na een proces van onderzoek en voorbereiding is een ondersteuningsprogramma ontwikkeld waarbij NIF en de NGO Right to Play de uitvoerders zijn.

Door: Willem Vriend

Right to Play Burundi is een Burundese NGO die in samenwerking met lokale organisaties sport en spel als middel inzet, gericht op kinderen en jongeren.
NIF werkt samen met nationale structuren zoals het Ministerie van Jeugd, Sport & Cultuur (MJSC), (implementatie van basis sportmanagementcursussen voor clubs & reconstructie van sportvelden), de Basketbal Federatie (training van trainers), de Volleybal Federatie (minivolleybal & training van trainers), Nationaal Paralympisch Comité (zitvolleybal) en het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Sport (IEPS), onderdeel van de Universiteit van Burundi (bijscholingscursussen voor LO-docenten).

NIF werkt met een aantal consultants die ieder een deel van de werkzaamheden op zich nemen. Willem Vriend werkt samen met het MJSC en met het IEPS. Hij rondde in 1995 zijn studie aan de ALO in Amsterdam af. Sindsdien is hij actief in het werkveld van sport & ontwikkelingssamenwerking, met name in Afrika.
Doel van het project, dat nu het vierde jaar in gaat, is: 'Sport and Play as an effective tool to facilitate peace building and holistic child development'

Betrokken organisaties

In 2009 sprak ik voor de eerste keer met de directeur van het IEPS (Institut d'Education Physique et des Sports), Mr. Salvator Nahimana. Hij is een visionair en inspireert vele mensen om hem heen. Een van de aandachtsgebieden was volgens hem het bijscholen van LO-docenten. Hij vertelde met passie over de vroegere bijscholingen, in de jaren '80, en over de huidige uitdagingen in de Burundese maatschappij.

Het IEPS, dat onderdeel is van de Universiteit van Burundi, organiseert samen met ACASPE (l'Association des Cadres Sportifs et des Professeurs d'EPS), de KVLO van Burundi, de jaarlijkse bijscholing. De president van ACASPE, Philbert Sinzinkayo, is samen met Salvator Nahimana de bedenker van het bijscholingsprogramma. Philbert is LO-docent en heeft echt hart voor de zaak. Zijn leven staat in het teken van vredesopbouw door middel van sport. Hij wil geen ondersteuning vragen voordat hij duidelijke resultaten kan aantonen: zijn de nieuwe lesgeefmethoden en opgedane kennis door docenten geïmplementeerd na afloop van de bijscholing? Wat zijn de resultaten bij de leerlingen? Draagt LO daadwerkelijk bij aan vredesopbouw en hoe is dat te meten?

NIF, het Noors Olympisch en Paralympisch comité en Confederatie van Sport, de organisatie waar ik als consultant voor werk, heeft besloten om het IEPS en ACASPE financieel te ondersteunen bij het organiseren van deze bijscholing. Na vele maanden van voorbereiding is het programma tot stand gekomen en wordt het nu uitgevoerd.
Tot grote tevredenheid van de Minister van Jeugd, Sport en Cultuur (oud-leerling en professor aan de sportuniversiteit), de medewerkers van de sportuniversiteit en de deelnemers zelf.

De bijscholing

Van 5 tot 9 September 2011 heeft een bijscholingscursus voor zestig LO-docenten plaatsgevonden. Een impressie.

FOTO'S: WILLEM VRIEND

Het programma

Het thema van de bijscholingscursus is: Sport voor ontwikkeling en vrede.
Speciale aandacht gaat uit naar basketbal, handbal, netbal en spelvormen waarbij 'life skills' centraal staan. Daarnaast wordt de methode 'Sport Facile' geïntroduceerd.
Een methode waarmee je als docent, met beperkte middelen, een grote groep leerlingen actief kan laten deelnemen aan de LO-les.

Dag 1
De eerste dag staat in het teken van het uitwisselen van ervaringen. Na de opening krijgen een paar deelnemers die vorig jaar ook deelgenomen hebben het woord. Ze vertellen wat ze destijds geleerd hebben en hoe ze de opgedane kennis in de praktijk gebracht hebben.
Vervolgens gaan de deelnemers in vier groepen uiteen. Elke groep behandelt een praktijksituatie en zoekt oplossingen voor de problemen.
De praktijksituaties:
1. Grote groep leerlingen, geen veld en geen materiaal
2. Grote groep leerlingen, geen veld, wel materiaal
3. Grote groep leerlingen, wel een veld, geen materiaal
4. Grote groep leerlingen, wel een veld, wel materiaal

Praktijkervaringen worden uitgewisseld en na enige tijd presenteert de groep de gevonden oplossingen aan de andere groepen. Talrijke oplossingen worden geschetst.
Voorbeeld: Een LO-docent die geen veld heeft maakt gebruik van een veld van een nabij gelegen school. Roosters zijn zo op elkaar afgestemd dat het veld niet dubbel bezet is. Leerlingen gaan hardlopend naar het nabijgelegen veld.

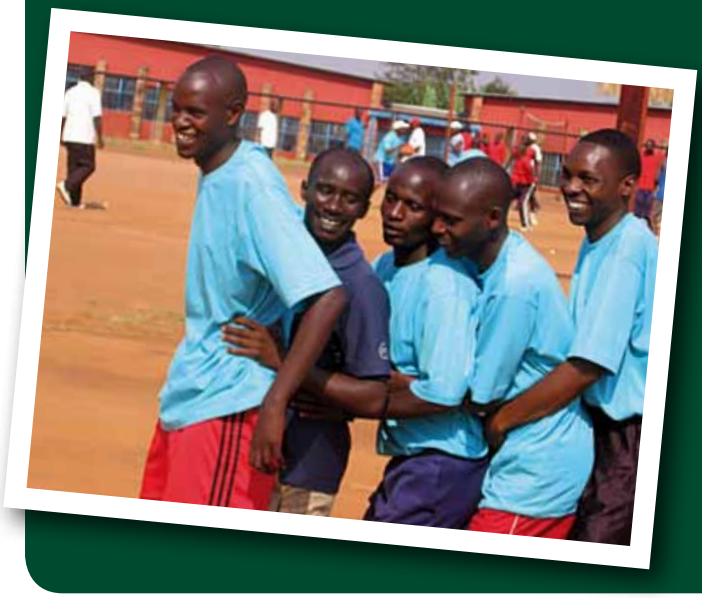
Dag 2
Dag twee staat in het teken van het ervaren van de 'Sport Facile'-methode.
Op vier velden wordt gewerkt.
De oefeningen per veld zijn:
handbal: dribbel in relayvorm (zoveel mogelijk dribbels in een bepaalde tijd)
basketbal: vrije worpen (zoveel mogelijk scores in een bepaalde tijd)
netbal: tienbal (zoveel mogelijk series van tien passes)
bewustwordingsspel: spel waarbij spelenderwijs vragen beantwoord dienen te worden over kinderrechten.

Na een x-aantal minuten wordt gewisseld. Nadat drie rondes per veld zijn afgewerkt wordt door Philbert, die als docent fungeert, een stopteken gegeven. Vervolgens draaien de groepen een veld door en wacht hun een nieuwe oefening in een andere tak van sport.
Als alle onderdelen door alle groepen zijn afgewerkt vindt de evaluatie plaats.
Onderwerpen als keuze van de oefeningen, observatie & correctie, tijdmeting, manier van uitleg komen aan bod. Voor veel docenten is het de eerste keer dat ze met deze methode in aanraking komen. Ze hebben veel vragen. De voornaamste is: "Hoe kan ik in mijn eentje dit allemaal doen?"
Philbert, die de bijscholing faciliteert en al geruime tijd met deze methode op zijn school werkt, stelt de deelnemers gerust. Het is een proces. Leerlingen zullen er snel aan wennen. Belangrijk zijn met name de eerste lessen. Leg de methode uit. Oefen het met ze. Wijs ze op de verantwoordelijkheden. Als docent ben je in het begin gefocust op de actieve deelname van iedereen. Langzamerhand zul je meer tijd krijgen voor het corrigeren van bewegingen van leerlingen. Vervolgens richt je de aandacht op het gebruik van sport als middel.

Dag 3 en 4
Na het ervaren van de methode worden deelnemers op dag drie en vier uitgedaagd om zelf docent te zijn voor een groep van zestig deelnemers. In groepjes worden oefeningen bedacht, wordt het roulatiesysteem doorgenomen en worden de taken verdeeld. Vervolgens vindt de uitvoering plaats. De ervaren docenten loodsen de groep snel van veld naar veld om de verschillende oefenvormen uit te leggen en te demonstreren. Vervolgens gaan de groepen aan de slag.
Minder ervaren docenten blijven lang hangen in de uitleg. De demonstratie komt niet of pas na enige tijd. Gevolg is dat tijdens de uitvoering van de oefenvormen extra tijd gebruikt wordt om alsnog het zo gewenste voorbeeld te geven. Tijdens de evaluatiesessies aan het eind van beide dagen wordt hier uitgebreid bij stilgestaan. »

Contact:

rinfo@sondela.nl
www.sondela.nl

Verhoog het aantal minuten dat deelnemers actief participeren. Verminder het aantal minuten uitleg.

Dag 5
De laatste cursusdag staat in het teken van de feedbacksessie en de afsluiting. Deelnemers geven feedback op de ervaren sessies en op de bijscholing in het algemeen. Dat de 'Sport Facile'-methode aanslaat is duidelijk. Velen zijn enthousiast. Anderen zien het nog niet zitten. De groepsgrootte dient teruggebracht te worden voordat men daadwerkelijk met de methode aan de slag gaat. Druk uitvoeren op de directeur dus. Dit is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan.
Philbert geeft aan dat namens ACASPE en IEPS getracht wordt docenten te bezoeken tijdens de lessen. Dit om te verifiëren of de methode daadwerkelijk in de praktijk gebracht wordt. Daarnaast is het een mogelijkheid om met de schooldirecteuren van gedachten te wisselen over het vak LO. Dat LO meer is dan alleen een beetje sporten maar dat 'life skills' in elke oefening aanwezig zijn en dus LO kan bijdragen aan het vergroten van het zelfvertrouwen, onderling respect, leiderschap e.d. is iets wat blijvend benadrukt dient te worden. Voorwaarde is wel dat er een goede basis is om het vak LO te geven, m.a.w. relatief kleine groepen, een basisspeelveld en materiaal.

Déo Nimpagaritse is een van de zestig LO-docenten die deelneemt aan de vijfdaagse bijscholingscursus in Gitega, een stad centraal gelegen in Burundi. Voor hem op tafel staat een bord vol rijst, kip, erwten en saus. Zijn rechterhand houdt een zojuist geopende grote fles bier vast. Hij heeft honger, en dorst. Zweet parelt op zijn voorhoofd. Niet alleen vanwege het warme weer maar ook vanwege de sportactiviteiten waar hij aan deelgenomen heeft op deze cursusdag.

"Dit is de tweede bijscholing die ik volg. Vorig jaar hebben we eindelijk weer een bijscholing gehad, na bijna vijfentwintig jaar", aldus Déo. "Vanwege de oorlog, instabiliteit en te weinig geld hebben we geen bijscholing meer gekregen". Het land, heuvelachtig en vruchtbaar, kent een geschiedenis van burgeroorlog.

Veranderingen in het onderwijs

Déo vertelt dat de lesgeefsituatie op zijn middelbare school door de jaren heen drastisch veranderd is. Klassen van 60 tot 120 studenten had hij vroeger niet, nu wel. 73% van de inwoners is onder de dertig jaar. 46% van de inwoners is onder de vijftien jaar. Veel Burundese vluchtelingen komen uit Tanzania en vinden weer een plek in het land. Het kleine land stroomt vol met mensen.
Klassen kennen een grotere diversiteit dan vroeger. Er zijn meer leerlingen met een beperking, vaak vanwege de oorlog (fysieke en/of mentale wonden).
Het vak LO wordt door veel schooldirecteuren niet serieus genomen. Klassen worden samengevoegd als LO gegeven wordt. Docenten staan voor de bijna onmogelijke opgave om tweehonderd tot vierhonderd leerlingen tegelijkertijd les te geven.
Toen hij student was, dertig jaar geleden, werd hij niet getraind in het omgaan met grote klassen en met deze diversiteit. Bovendien werd sport alleen gezien als doel en niet als middel.

Na afloop van de cursus spreek ik Déo Nimpagaritse en Philbert Sinzinkayo opnieuw. Déo vertelt enigszins geëmotioneerd dat hij na vele jaren oude studiegenoten is tegengekomen. Het wordt duidelijk dat deze bijscholing veel meer is dan het verwerven van nieuwe kennis en vaardigheden. Ik kijk om me heen en zie vele LO-docenten geanimeerd met elkaar praten. De energie is voelbaar. Velen van hen hebben een bewuste keuze gemaakt om LO-docent te worden.
"Hier op school kan ik het verschil maken", zegt Philbert.
"Als docent kan ik jongeren positief beïnvloeden. Een aantal van hen heeft de ouders in de oorlog verloren. Ik ben degene die ze vertrouwen, die ze structuur geeft in hun leven. Niet alleen op school maar zelfs ook daarbuiten."

Toekomst

NIF zal de jaarlijkse bijscholing en de schoolbezoeken nog een jaar kunnen ondersteunen. Maar wat daarna? De bijscholing is een groot succes en verdient blijvende ondersteuning. Het IEPS en ACASPE herbergen inspirerende personen met een enorme drive om de wereld een stukje beter te maken.
In september 2011 is een exitstrategie besproken met het IEPS **en** ACASPE. Er is behoefte aan een langdurig partnerschap met gelijksoortige buitenlandse organisaties.
Ik nodig ALO's, sportmanagementopleidingen en de KVLO uit om dit verzoek op te pakken. Er is al snel een verschil te maken in Burundi.

Over de auteur

Willem Vriend startte in 2003 Sondela Sport Consultancy. Als consultant werkte hij o.a. voor War Child, NSA en verschillende buitenlandse NGO's. De afgelopen vijf jaar heeft hij ook als docent parttime gewerkt bij de opleiding Sport, Management & Ondernemen, onderdeel van de Hogeschool van Amsterdam. Momenteel werkt hij als consultant voor het Noors Olympisch en Paralympisch comité en Confederatie van Sport (NIF) in Burundi. Zes weken per jaar werkt hij in dit kleine Afrikaanse land, dat 0,7 keer zo groot als Nederland is en ongeveer negen miljoen inwoners telt. ″

advertentie

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

klimwanden / onderhoud & inspectie / klimgrepen
Speciaal assortiment voor scholen

WWW.ENTRE-PRISES.NL

FIZZ reclame + communicatie

CAMPAGNES + HUISSTIJLEN + LOGO'S
WEBSITES + ADVIES + CONCEPTEN
GOOGLE OPTIMALISATIE + MAGAZINES
BROCHURES EN MEER ....

Stationsweg 44a + 7941 HE Meppel + T 0522 24 61 62
F 0522 24 64 62 + info@fizzworld.nl + www.fizzworld.nl

Lesprogramma tegen overgewicht klaar voor landelijke uitrol

Na verschillende testen in Amsterdam en Den Haag is het DOiT-lesprogramma vanaf september beschikbaar voor alle vmbo-scholen in Nederland. DOiT geeft scholieren inzicht in hun eet- en beweeggewoontes en heeft als doel overgewicht te voorkomen. Junior onderzoeker Femke van Nassau van het VU medisch centrum volgt twintig vmbo-scholen bij de implementatie van DOiT.

Door: Roelof Jan Vochteloo

Dutch Obesity Intervention in Teenagers (DOiT) werd in 2003 ontwikkeld door Amika Singh, nadat onderzoekers van de afdeling Sociale Geneeskunde van het VU medisch centrum signaleerden dat er voor vmbo-scholieren geen lesprogramma bestond dat een gezonde leefstijl bevorderde. Singh realiseerde DOiT – dat jongeren vanaf twaalf jaar inzicht geeft in hun eet- en beweeggewoonten – met de financiële ondersteuning van de Nederlandse Hartstichting en de KVLO. Ze voerde een onderzoek uit onder bijna elfhonderd vmbo-scholieren en promoveerde in 2008 op DOiT aan het VU medisch centrum.

Lesprogramma doorontwikkeld

DOiT bleek te werken. De leerlingen die het programma volgden waren minder dik, dronken minder suikerhoudende drank en keken minder televisie dan de scholieren die het programma niet volgden. Door gebrek aan financiering bleef DOiT in eerste instantie op de plank liggen. Het was Femke van Nassau (30) die reageerde op een vacature van het VU medisch centrum om het lesprogramma door te ontwikkelen. "Ik heb in het begin vooral interviews gehouden met leraren, scholieren en ouders om te achterhalen hoe het lesprogramma verbeterd kon worden." Het lesboek werd opnieuw – maar dan eigentijdser – vormgegeven, ouders kregen een belangrijkere rol in het programma en de looptijd werd verlengd van één naar twee jaar.

"Het bleek dat het effect van DOiT na verloop van tijd terugliep en daarom was het beter om het programma twee jaar te laten duren. Bewustwording en gedragsverandering vergen nu eenmaal tijd en herhaling. In het eerste jaar leren de jongeren, voornamelijk brugklassers, hoe ze keuzes in hun eigen gedrag kunnen maken.

FOTO'S: ANITA RIEMERSMA

Iedereen doet mee

Hoeveel en wat eet ik? Wat doe ik aan beweging en hoe kan ik mijn gedrag verbeteren? In het tweede jaar leren ze hoe ze worden beïnvloed door hun omgeving – hun ouders, de media, de schoolkantine of de supermarkt – en opnieuw welke keuzes ze kunnen maken."

In 2009 testte Van Nassau de aangepaste versie van DOiT op Amsterdamse vmbo-scholen. Haar bevindingen op effectiviteit waren vergelijkbaar met die van haar voorgangster. "Uit de procesevaluatie bleek dat we voor de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg van het vmbo een aangepaste versie moesten maken. Dat hebben we gedaan en deze versie hebben we vervolgens op scholen in Den Haag getest."

Bewezen effectief

Van alle lesprogramma's met vergelijkbare doelen heeft DOiT als enige bewezen effectief te zijn. Dit stelde Karin van Bijsterveld – voorzitter van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs. Zij beriep zich daarbij op onderzoek van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), het W.J.H. Mulier Instituut en TNO. Vanaf september is het uitgewerkte lesprogramma voor alle vmbo-scholen in Nederland beschikbaar. "Scholen kunnen DOiT via de website bestellen. Het kost een school zeven euro per leerling voor twee leerjaren. Daarvoor krijgt elke leerling een lesboek en een toolkit met daarin een stappenteller, een eet- en beweegdagboekje en een caloriewegwijzer. Ouders krijgen een informatieboekje en de docent ontvangt een handleiding met een inlogcode voor een website met extra cursusmateriaal en instructiefilmpjes."

Gratis materiaal

Scholen die meedoen aan een implementatieonderzoek krijgen het lesmateriaal voor maximaal negentig leerlingen gratis. "We gaan twintig scholen gedurende twee jaar volgen om te kijken hoe ze DOiT oppakken en waar ze mee te maken krijgen in de uitvoering. We hebben nog enkele plaatsen vrij en geïnteresseerde scholen kunnen zich nog tot half oktober aanmelden voor het onderzoek." De gratis lespakketten worden gefinancierd door de ondersteuners van DOiT: de Nederlandse Hartstichting, het Nationaal Instituut voor Sport en Bewegen en het SNS REAAL fonds.

Wat willen we?

Het eerste doel van het onderzoek van Van Nassau is het bepalen van succes- en faalfactoren voor de adoptie, de implementatie en het continueren van het DOiT-programma op scholen. "Hoe zorg je dat het goed uitgevoerd wordt en waar lopen scholen tegenaan?" Het tweede doel is het onderzoeken van de langetermijneffecten van DOiT op het voedings- en bewegingsgedrag en overgewicht van de leerlingen. Eind 2013 worden de eerste resultaten verwacht. Van Nassau verwacht dat het programma net als in de testfase voor een gedragsverandering van de deelnemende scholieren zorgt. Cijfermatige doelstellingen aan het project koppelen doet ze niet. "Het doel van DOiT is om bewustwording te creëren en gedragsverandering te stimuleren, met als uiteindelijke doel het voorkomen van overgewicht. We gaan niet vooraf stellen dat DOiT het percentage te dikke Nederlandse jongeren met zoveel procent omlaag brengt, omdat gedragsverandering voorop staat."

Voor meer informatie: www.doitproject.com

Contact:

doit@vumc.nl

Arnhem

"Nederlandse Sportgemeente van het jaar 2011"

Tijdens het jaarlijkse congres van de VSG (Vereniging Sport en gemeenten) werd Arnhem 28 september jongstleden uitgeroepen tot 'Nederlandse Sportgemeente van het jaar 2011'. De juryvoorzitter Lucas Bolsius was vol lof over de uitverkoren sportstad.

Door: Gert Geurken en Merijn Wilde

"Arnhem draagt vol passie een visie op sport uit. Van topsport tot breedtesport tot sport in de wijk. Een doordachte aanpak voor een leven lang sporten." We laten enkele praktijkvoorbeelden zien waarin onderwijs een rol speelt. Het succes ervan is voor een groot gedeelte te danken aan de samenwerking tussen lokale partijen.

Sportwijs

Samenwerken lijkt mooi, maar als het louter plaatsvindt om eigen doelstellingen te realiseren, dan is goed samenspel uitgesloten. Aantrekkelijker en dus duurzamer is het als alle partijen (een deel van) hun belang kunnen realiseren.
Zoals bij het Arnhemse 'Sportwijs', een halfjaarlijks introductieprogramma van tientallen sporten voor *12.000 kinderen uit het basisonderwijs*. Voor enkele euro's kunnen zij een paar lessen van hun sport naar keuze volgen. Het gemeentelijke *Sportbedrijf Arnhem* heeft een belang bij zoveel mogelijk kinderen die (gaan) sporten. In de nieuwe sportvisie verwoord met 'Op naar de 75% sportdeelname!'. *Basisscholen* varen wel bij fitte kinderen. Sportwijs sluit aan bij aparte projecten zoals 'Gezond van en naar *de Monchyschool*'. De *vakleerkrachten* hebben graag gemotiveerde kinderen in de gymles. De *deelnemende verenigingen* krijgen via Sportwijs twee keer per jaar nieuwe jeugdleden binnen en.... sinds enige tijd ook *sporters met een beperking*. Vanuit dat perspectief zetten ook *commerciële sportaanbieders* hun deuren open via Sportwijs.

> **'Succes** door samenwerking locale partijen

Geïntegreerde aanpak

Samenwerken in plaats van apart je sport promoten. Met een mooi woord spreken we dan van een geïntegreerde aanpak. Ambtenarentaal, die echter op het strand van playground Thialf – inderdaad een initiatief van de *Richard Krajicek Foundation* – in Arnhem handen en voeten krijgt. Sterker nog, die ledematen heb je allemaal keihard nodig: volleybal, handbal en soccer at the beach! Al ligt de Rijn wat verderop, *het Spijkerkwartier* brengt onder 'Thialf at the beach' iedere zomer een zonnig sportaanbod. Van wijktoernooi tot voorronde van het NK beachvolleybal. Niks apart maar 'gewoon' samen: *het Nederlandse Handbalverbond, de Nederlandse Volleybal Bond, Vitesse Betrokken, stichting Promotie Volleybal Arnhem, sportverenigingen, studenten van het CIOS en Sportbedrijf Arnhem.* Samen maken ze er voor de 1500 deelnemers (scholieren/verenigingen/wijkbewoners enzovoort) een zomers sportspektakel van in 400 kubieke meter zand.

Afstemming sportactiviteiten

Goede samenwerking op lokaal niveau vraagt ook om afstemming van sportactiviteiten. Dat ondervond het voetbal in Arnhem, voetbalinstuiven, een wijktoernooitje op een Cruijff Court, het grote schoolvoetbaltoernooi met meer dan 5000 Arnhemse basisschool kinderen, etc. Leuk, maar door al die doelpalen had niemand meer zicht op het lokale speelveld. Soms is eerst een beetje chaos nodig om tot goede afstemming te komen. Zo ook in de Gelderse hoofdstad, waar nu gewerkt wordt met een heuse voetbalkalender. *De Arnhemse Voetbalfederatie, de KNVB, de Cruijff Foundation, de schoolvoetbalcommissie, de voetbalverenigingen, Sportbedrijf Arnhem, Vitesse Betrokken, Stichting Jeugdland (voor vakantieactiviteiten)* allemaal doen ze mee. Diverse partijen, één compleet voetbalaanbod en één kalender. En wie vaart daar wel bij? Jazeker, 1-0 voor alle Arnhemse kinderen die van voetbal houden!

Leren van elkaar

Samenwerken biedt de mogelijkheid om te leren van elkaar. Zoals bij de eerste editie van de Olympic Experience Day voor kinderen uit *groep 7 en 8 van het Arnhemse basisonderwijs*, een sportieve en educatieve sportdag onder de Olympische vlag. Onder het motto 'beleef één dag de magie van de Olympische Spelen' vindt deze opmaat naar de spelen van Londen 2012 plaats op *Papendal Arnhem*. Alle *twintig deelnemende scholen* adopteerden een land. De diverse betrokken organisaties brachten ieder hun eigen talent in. *De*

De uitreiking

FOTO: KITTY POTMAN

vakgroep bewegingsonderwijs heeft de kinderen voorbereid op deze dag aan de hand van een lespakket 'Olympische Spelen'. Circa *50 studenten van het cios* hielpen bij de organisatie en de sportactiviteiten. *Sportbedrijf Arnhem* deed de werving en de coördinatie richting scholen. *CTO Papendal* weet hoe je een groot sportevenement moet organiseren met goed materieel en deskundige instructeurs voor het BMX-en, schermen, golfen, boogschieten en minivoetbal. De mensen van *stichting Ome Joop's Tour* verzorgden het geluid en de catering voor 600 kinderen, want dat doen ze al jaren voor de kinderen uit hun eigen wielertour. Kortom, lokale samenwerking op Olympisch niveau en met wel een heel verrassende winnaar: Estland won het medailleklassement!
Kortom, samenwerken vraagt om meer dan een aantal partijen aan de vergadertafel krijgen. Lokale samenwerking op sportgebied in Arnhem betekent: op zoek naar het gedeelde belang, afstemmen van het sportaanbod, gezamenlijke promotie, aandacht voor de vele vrijwilligers, leren van elkaar en het drukken van de kosten. Daarin speelt het onderwijs een belangrijke rol.

Een goede basis het halve werk!

In een door het primair onderwijs en gemeente gezamenlijk ondertekend visiedocument bewegingsonderwijs en sport (2010) onderschrijven beide partners dat de basis van een leven lang sporten en bewegen wordt gelegd in een brede kennismaking met sport en bewegen op jonge leeftijd (4-12 jaar). De basisschool is in Arnhem hiervoor dan ook een belangrijke vindplaats. Goed bewegingsonderwijs (inclusief schoolzwemmen) gegeven door vakspecialisten met een aansluitend sport- en beweegaanbod na schooltijd het liefst in de wijk, dat is waar Arnhem voor gaat. Zowel het primair onderwijs inclusief het speciaal onderwijs, het gemeentelijk Sportbedrijf en de sportaanbieders zetten zich hier voor in.

Combinatiefunctionarissen met beweegteams op school en in de wijk

Al vanaf 2008 zijn er combinatiefunctionarissen school en sport actief in Arnhem. De combinatiefunctionarissen zijn vakleerkrachten met naschoolse taken op het gebied van sport, bewegen en lifestyle. Deze vakleerkrachten verzorgen de lessen bewegingsonderwijs maar zorgen ook voor een pakket naschoolse activiteiten. Hierbij is sprake van een intensieve samenwerking met sportverenigingen en sportaanbieders waarmee er sprake is van een goede doorstroming. De combinatiefunctionarissen school en sport zijn in vier wijken van Arnhem actief. Het gaat hier vooral om de Krachtwijken van Arnhem: Klarendal, Malburgen, het Broek en Presikhaaf .

Beweegteams op Brede scholen behalen goede resultaten

In vier Brede scholen in Arnhem zijn er beweegteams actief. Beweegteams (professionals op het gebied van sport en bewegen al dan niet aangevuld met stagiaires van diverse sportgerelateerde opleidingen) kennen een wisselende samenstelling en ook per wijk zijn er verschillen als het gaat om invulling van programma. Dit is een bewuste keuze want elke wijk verschilt in zijn behoeften. Wat de teams gemeen hebben, is dat ze worden aangestuurd door combinatiefunctionarissen school en sport en dat goede horizontale en verticale programmering tot stand komt. Dit zorgt voor een effectieve inzet van alle beschikbare middelen en menskracht van alle betrokken partijen. Het gevoel van concurrentie tussen de partijen verdwijnt hierdoor. Vooral in de Krachtwijken heeft dit geleid tot een groeiende sportparticipatie onder jeugd tot 18 jaar, een stijging van de sportdeelname met maar liefst 14% t.o.v. de meting van 2006 was het klinkende resultaat.

Contact:
merijn.wilde@arnhem.nl

Verkiezing
"De Sportiefste VO-school van Nederland"

De KVLO organiseert in samenwerking met het NOC*NSF om de twee jaar de verkiezingen voor de 'Sportiefste VO-school van Nederland'. Op 25 april 2012 worden de volgende verkiezingen gehouden op het sportcomplex van de Landstede Groep in Zwolle. De winnende school ontvangt een waardecheque van € 6000,-!

Door: Ton Winkels

Achtergrond

In het beleid van de KVLO staan de rol van het onderwijs en de kwaliteit van het bewegingsonderwijs centraal. Daarnaast wordt de samenwerking, in de ruimste zin, tussen de school en de sportieve omgeving steeds belangrijker. Deze samenwerking tussen het onderwijs en de sport is erop gericht voor de leerlingen een aantrekkelijk en kwaliteitsvol aanbod van bewegen en sport te realiseren, waardoor jongeren gestimuleerd worden tot een gezonde en actieve leefstijl.
Bestaande voorbeelden van good-practices kunnen in dit verband een aanjaagfunctie hebben. Wij dagen alle VO-scholen van Nederland, die naast de lessen lichamelijke opvoeding een structureel buitenschools beweeg- en sportprogramma in samenwerking met gemeenten, sportverenigingen en andere sportaanbieders hebben, uit om mee te dingen naar de titel 'Sportiefste VO-school van Nederland'.

Doel en opzet verkiezingen

De verkiezing van de sportiefste VO-school van Nederland is een wedstrijd waar alle scholen voor het voortgezet onderwijs in Nederland aan kunnen deelnemen. Scholen wordt gevraagd om hun concreet uitgevoerde plannen met betrekking tot bewegen en sport in te dienen. De belangrijkste doelstelling is het geven van een kwaliteitsimpuls aan het programma voor bewegen en sport in het voortgezet onderwijs.
Scholen die genomineerd zijn, worden uitgenodigd om met een groep leerlingen naar de landelijke finaledag te komen. Daar wordt de schoolleiding, de vakleerkracht en een leerling door een deskundige jury bevraagd. De leerlingen krijgen die dag een zeer aantrekkelijk sportprogramma aangeboden. Ook wordt de scholen gevraagd een originele sportieve podiumpresentatie te verzorgen.
Aan de deelname zijn geen kosten verbonden. Er zijn aantrekkelijke prijzen in de vorm van waardecheques te verdienen. De eerste prijs is een waardecheque van € 6000,-. De andere genomineerde scholen ontvangen een waardecheque van € 1500,-.

Deelname

Iedere school kan zich individueel aanmelden door het aanmeldingsformulier vóór 1 maart 2012 in te sturen. Het aanmeldingsformulier kun je downloaden op *www.kvloschoolsport.nl*. Een nominatiecommissie bepaalt welke van de scholen, die zich hebben aangemeld, naar de finaledag mogen komen.

ANITA RIEMERSMA

Contact:
ton.winkels@kvlo.nl

EK Waterpolo 2012, *Clinic voor het onderwijs*

De clinics rond toernooien of een topwedstrijd staan de laatste jaren steeds meer in de belangstelling van de collega's. Gedurende het jubileumjaar zijn er meerdere clinics. We hebben in 2012 heel wat (inter)nationale kampioenschappen in Nederland. Dat betekent ook vele clinics!

Door: Aernout Dorpmans

Van 16 tot 29 januari organiseert de Koninklijke Zwembond het EK Waterpolo voor landenteams in Eindhoven. De KNZB ziet in dit evenement een ideale mogelijkheid om waterpolo onder de aandacht te brengen onder de collegae en informatie te bieden over de laatste ontwikkelingen in de sport. We zijn er, denk ik, in geslaagd een schitterende clinic voor collega's en ALO-studenten neer te zetten.
De clinic vindt plaats op zaterdag 21 januari en speelt zich af rond de herenwedstrijd van Nederland. Wie op die dag de tegenstander is zal de loting op 11-11-2011 uitwijzen.

Het toernooi

Het EK Waterpolo wordt in 2012 in Eindhoven gehouden. Van 16 tot en met 29 januari is de crème de la crème van het mondiale waterpolo in het Pieter van den Hoogenband Zwemstadion te bewonderen. Zo komen bij de mannen de sterren van kersverse wereldkampioen Italië, Olympisch kampioen Hongarije en de Europees kampioen van 2010, Kroatië, in actie. Daarnaast komen ook alle andere erkende toplanden, zoals Montenegro en Servië, naar Eindhoven en uiteraard ontbreken ook de Oranje-mannen niet. De ploeg van bondscoach Johan Aantjes staat voor de uitdaging om op het 'eigen' EK de aansluiting met de Europese (sub)top te hervinden en kan daarbij de steun van de Nederlandse supporters in dit enorm sterke deelnemersveld goed gebruiken!
Ook de Nederlandse vrouwen hopen dat veel Oranje-fans de tribunes in Eindhoven zullen bevolken in januari 2012. De Olympisch kampioen van 2008 wil in Londen graag de geschiedenis herhalen, maar op weg naar de Spelen is het EK in Eindhoven een hele belangrijke tussenstop. Met de steun van het Oranje-legioen gaan de Nederlandse vrouwen op jacht naar een EK-medaille en bij voorkeur goud! Net als bij de mannen zijn ook bij de vrouwen alle andere Europese toplanden van de partij, bijvoorbeeld wereldkampioen Griekenland. Zij zullen allemaal – zowel de mannen als de vrouwen – op volle sterkte naar Eindhoven komen, want een goede klassering op het EK brengt deelname aan de Olympische Spelen in Londen weer een stap dichterbij!

De clinic

Deze clinic is bedoeld voor docenten lichamelijke opvoeding in het VO en collega's die lesgeven in het PO aan de groepen 7 en 8. Studenten van de ALO's zijn ook van harte welkom.
In deze clinic willen we de docenten, veelal waterpolo-enthousiastelingen, bekwamen in de jongste ontwikkelingen in het waterpolo. Ontwikkelingen die ook in het onderwijs goed te gebruiken zijn.

De clinic is verdeeld in drie workshops:
1 Theoretische clinic. Wat biedt de KNZB op gebied van waterpolo (structuur) en wat kun je er op school mee?
2 Technische clinic. Het fundament van waterpolo, hoe kun je het didactisch aanleren en hoe is de overgang van elementair zwemmen naar waterpolo.
3 Praktische/doeclinic. In een van de zwembaden van het Pieter van den Hoogenband Zwemstadion worden de geboden handvatten uit de voorgaande clinics praktisch toegepast.

De clinics worden gegeven door vakcollega's en afgevaardigden van de KNZB met ervaring in de top van het waterpolo.
1 Kees van Hardeveld: Technisch directeur waterpolo/synchroonzwemmen/schoonspringen.

2 Michèl van der Zeeuw: Afdelingsleider Rijnlands Lyceum Oegstgeest en voormalig waterpolotrainer/coach van: ZV Sassenheim (heren 1), Z&PC Katwijk (heren 1), Z&PC Vivax (heren 1), LZ 1886 (heren 1), Van Uden de Gouwe (dames) en ZVL (dames).

Na afloop van de clinic wordt een EK-wedstrijd van het Nederlands herenteam bezocht. Tijdens de wedstrijd en de voorbereidingen op deze wedstrijd zal op een aantal tactische zaken worden ingegaan. De deelnemers kunnen deze wedstrijd als groep bezoeken en de docenten van de clinic zullen je begeleiden. Na afloop van de wedstrijd is er een meeting met de clinicdocenten. Je krijgt dan volop de gelegenheid om vragen te stellen. ››

Voor deze clinic wordt een bescheiden bijdrage gevraagd: leden van de KVLO betalen € 20,00 en niet-leden € 27,50. (Je lidmaatschapnummer kun je vinden op het adreslabel van de *Lichamelijke Opvoeding*.) Studenten van de ALO's betalen € 15,00.

ANITA RIEMERSMA

Je kunt je aanmelden op de site van de KNZB *www.knzb.nl*.
Voor meer info over het toernooi kun je terecht op *www.ekwaterpolo2012.nl*

Voor algemene vragen kun je terecht bij Aernout Dorpmans, van de afdeling Schoolsport van de KVLO: 030 692 0847 of e-mail: *schoolsport@kvlo.nl*

Het programma

De dag begint om 11.00 uur. Na je inschrijving ontvang je nadere info over hoe, wat en waar tijdens de dag.
De wedstrijd van het Nederlands team begint om 16.00 uur.

BOEKEN

School, Bewegen en Sport

Onderzoek naar de relaties tussen school(omgeving) en het beweeg- en sportgedrag van leerlingen

Mirjam Stuij, Ester Wisse, Ger van Mossel, Jo Lucassen, Remko van den Dool
Arko Sports Media, Nieuwegein, 2011

Wat is de betekenis van de school op het beweeg- en sportgedrag van kinderen? In aansluiting op het artikel over het onderzoeksverslag verschenen in LO 8, 2011, p. 38-41 een beknopte recensie. Het is een zeer uitgebreid onderzoek waarvan de diverse hoofdstukken goed te gebruiken zijn als achtergrond bij onderzoeken op het gebied van bewegen, sport en/of levensstijl van jongeren.
Een tweetal vragen die geconcretiseerd worden in deelvragen staat centraal.

1 Welke relaties zijn er tussen persoonlijke kenmerken van scholieren en hun beweeg- en sportgedrag?
2 Welke relaties zijn er tussen de schoolomgeving en het beweeg- en sportgedrag van scholieren?

Voor de beantwoording is gestart met literatuuronderzoek, waarna er veldonderzoek is gedaan naar het beweeggedrag bij leerlingen uit de hoogste groepen van het basisonderwijs (126 scholen) en de klassen 1 en 3 van het voortgezet onderwijs (61 scholen). Hiervoor is gewerkt met een vragenlijst bestaande uit algemene vragen over de leerlingen, stellingen en tien beweegactiviteiten (1) lopen van en naar school, (2) fietsen van en naar school, (3) lichamelijke opvoeding, (4) pauzegedrag, (5) schoolsport, (6) clubsport, (7) zelf buiten bewegen en sporten, (8) zwemmen, (9) fietsen in de vrije tijd en (10) active gamen. Tijdens de meetweek noteerden de leerlingen de tijdsduur voor de verschillende activiteiten. Een deel van de onderzoeks-

groep, zeven basisscholen en zes scholen voor voortgezet onderwijs, heeft bovendien deelgenomen aan een beweegintensiteitsonderzoek. Zij droegen tijdens de testweek een ActiGraph-versnellingsmeter, die de intensiteit van de activiteit registreerde. Ook is er op alle scholen een schoolvragenlijst ingevuld. Het databestand van ruim 7000 leerlingen is statistisch geanalyseerd met de programma's SPSS en Stata.
In het rapport wordt gestart met de uitkomsten van de schoolvragenlijst. Daarbij gaat het om de schoolomgeving, het beweegbeleid van de school, het belang van lichamelijke opvoeding, de inrichting van het schoolplein, het belang van schoolsport en de samenwerking met andere sportaanbieders. Vervolgens worden de resultaten van het beweegonderzoek in kaart gebracht en met andere onderzoeken vergeleken. Alle tien beweegactiviteiten die de leerlingen tenminste één keer in de meetweek gedaan hebben worden in één tabel (3.2) samengevat.
"In tabel 3.2. is te zien dat een leerling gemiddeld 729 minuten per week aan negen beweegactiviteiten samen besteedt. Dat is iets meer dan 12 uur per week, gemiddeld 1 uur en 45 minuten per dag. Als alle leerlingen in het onderzoek School, Bewegen en Sport ook in de pauze zouden sporten en bewegen, kan het gemiddelde oplopen tot bijna 17 uur per week, bijna 2,5 uur per dag." (p.83). Het lijkt erop dat de schooljeugd ruimschoots voldoet aan de 'beweegnorm' van 60 minuten per dag. Uit het beweegintensiteitsonderzoek met behulp van de AntiGraph blijkt echter dat de waarden van de tien beweegactiviteiten rond de 3 MET liggen en voor de jeugd geldt 5 MET als ondergrens in de 'beweegnorm' (p.280).
Behalve het aandeel in tijd van de verschillende beweegactiviteiten zijn ook de beweeg- en sportmotieven van leerlingen onderzocht. Plezier en avontuur scoren het hoogste bij de leerlingen van de basisschool. Bij jongens uit het voortgezet onderwijs is dat aanzien en bij meisjes lichamelijk effect .
Van de totale bewegingstijd bedraagt het aandeel van de lessen lichamelijke opvoeding ongeveer 12%. De lessen worden over het algemeen positief gewaardeerd (BO 78% en VO 72%), de waardering van het sportaanbod buiten de lessen is geringer (BO 52% en VO 17%), de leerlingen vinden bewegen en sport belangrijk (BO 85% en VO 78%) en ze doen zelf ook veel aan bewegen en sport (BO 72% en VO 65%).
Uit de resultaten met de ActiGraph (BO 189 en VO 248 leerlingen), meten van de beweegintensiteit, blijkt dat de tien beweegactiviteiten ongeveer 31% uitmaken van het totale beweeggedrag. De piek van het activiteitsniveau ligt in de middag van 15.00 tot 17.00 uur. Zowel op de basisschool als in het voortgezet onderwijs zijn de meisjes minder actief. Leerlingen met een 'sportief zelfbeeld' hebben het hoogste activiteitsniveau, dat geldt voor leerlingen van de basisschool en het voortgezet onderwijs. Leerlingen met een negatief sportief zelfbeeld scoren lager dan leerlingen met een neutraal sportief zelfbeeld en hebben het laagste activiteitenniveau. Bovendien hebben ze, zowel in het basis- als het voortgezet onderwijs, de laagste waardering voor de lessen LO. Toch is de school voor de minder actieve leerlingen, vaker meisjes, niet-westerse allochtonen, kinderen die geen lid van een sportclub zijn, belangrijk. Daar halen ze ongeveer de helft van hun activiteitsniveau.
De waardering van de lessen LO door leerlingen is op scholen met een actief beweegbeleid hoger.

Het onderzoeksrapport is uitvoerig en bovendien prettig om te lezen. Natuurlijk worden er aanbevelingen gedaan voor diverse vervolgonderzoeken. Het is mijns inziens een goede zaak dat er eindelijk meer aandacht komt voor onderzoek, waarin de betekenis van het onderwijs en de omgeving van de school, voor meer en beter bewegen en sporten van jeugdigen, een centrale plaats inneemt.

Hilde Bax

Correct tapen en bandageren

Iedereen die regelmatig sport is waarschijnlijk weleens in aanraking gekomen met tape. Voor de sportbegeleiders onder ons is het haast onvermijdelijk.
Het afgelopen WK atletiek zag je de ene fraaie constructie na de andere. Ook bij het WK zijn al die atleten geblesseerd of gaan ze er beter van functioneren? En dan het WK rugby, groot afnemer van tape ter preventie. Twee voorbeelden van tapen met verschillende doelen.
Tapen is meer geworden dan alleen een gewricht beplakken of verbinden. Vandaar dit boek met uitgebreide informatie over hoe, maar vooral ook waarom.
"Belangrijkste functie van tape is het creëren van een optimaal evenwicht tussen noodzakelijke stabiliteit en functionele mobiliteit".
Correct tapen en bandageren bestaat uit vier delen. Het eerste deel vertelt over de geschiedenis en ontwikkeling van tapen en bandages en het gebruik ervan. Het tweede deel gaat in op specifiek tapen van de bovenste en onderste extremiteit. Rijk gevuld met illustraties wordt de tapeconstructie uitgewerkt. Deel 3 gaat over de lichamelijke aspecten en welke invloed tape hierop heeft. Het laatste deel geeft een beeld van alle materialen die er op de markt zijn.
Tapen is een vaardigheid die je veel moet oefenen, dit boek zal voor zowel de beginnende tot de ervaren taper informatief zijn. Als sportfysiotherapeut tape ik dagelijks verschillende gewrichten en na het lezen van dit boek heb ik weer een aardige aanvulling in manieren van tapen gekregen.
Voor een volgende editie zou een hoofdstuk over 'medical taping', een nieuwe tapetechniek die al veel wordt gebruikt in de atletiek en fysiotherapie, niet misstaan.

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Betaald voetbal

Ja, zo'n kop verwacht je eigenlijk niet zo snel bij een vrouw. Vrouwen hebben over het algemeen niet zoveel met voetbal. Het gaat me in dit stukje ook niet zozeer om het voetbal zelf, dat vind ik nog wel leuk, alswel om het gedoe eromheen. Aangezien ik thuis de huishoudpot beheer en ik door de huisgenoten scherp in de gaten word gehouden of ik mijn budget niet overschrijd, gaat me dit onderwerp erg aan het hart.
Het is een steeds terugkerende discussie: moet de gemeente bijspringen wanneer een betaald voetbalclub failliet dreigt te gaan? Dat een hoop profclubs in de financiële problemen zitten, is al lange tijd bekend. Dat het de KNVB menens is om hier paal en perk aan te stellen is ook duidelijk. Zo begonnen er vorig jaar clubs uit de ere- en eerste divisie (de biersponsornaam weiger ik te gebruiken) zelfs voor straf met minpunten aan de competitie. Maar als het desondanks niet lukt om de rode cijfers uit het huishoudboekje te krijgen dan volgt vroeg of laat de vraag: moet de gemeente bijstorten? Het is een kwestie die alleen felle voor- of tegenstanders lijkt te kennen, zonder middenweg. En mijn gevoel zegt dat de scheidslijn tussen die twee groepen heel simpel is: de voetbalfans zijn voor, de rest is tegen. Een derde groep is misschien nog de gemeentelijke politici: die zijn vóór als de meerderheid van hun kiesgerechtigden voor is, en andersom.
Maar wat nou als zo'n club daadwerkelijk failliet zou gaan? Wat hebben we dan voor probleem? Tja, dan kunnen de salarissen van de voetballers niet meer uitbetaald worden. En van de trainers, en de terreinknecht. Moeten we dat erg vinden? Eigenlijk heb ik alleen met die laatste een beetje medelijden. Terreinknechten zijn altijd van die aandoenlijke oude mannetjes, die vochtige oogjes kunnen krijgen van een perfect ronde penaltystip. Maar voor de rest… er is niets mis met amateurvoetbal. Voetbalwedstrijden waren minstens zo leuk in de tijd dat de keeper nog een pet droeg, en men sprak van het 'Nederlandsch' elftal. Misschien was het niveau minder hoog, maar dat maakt niet uit als de tegenstander hetzelfde (lage) niveau heeft. Bovendien: je had vroeger nog niet van die irritante bewegende reclameborden, ook een pluspunt van het amateurvoetbal.
Misschien moeten we het hele Nederlandse betaalde voetbal gewoon afschaffen, dan zijn we in één keer van het financieringsprobleem af. Nadeel is misschien dat er dan in het buitenland wel nog kapitaalkrachtige profclubs zullen blijven. En dat 'onze jongens' dan in nog grotere getale over de grens gaan spelen. Nou, laten we dan meteen maar weer de regel invoeren die ooit stelde dat er per club maximaal drie buitenlandse spelers mochten worden opgesteld. Past ook helemaal in het huidige xenofobe politieke klimaat, dus dat moet er door te krijgen zijn. We geven het Nederlandse voetbal terug aan de Nederlanders, een voetbalcompetitie waar rechts Nederland zijn vingers bij zal aflikken! Want als we de profclubs overal in Europa zo laten doormodderen, dreigt er een mondiale financiële voetbalcrisis, met omvallende profclubs, Europese steunfondsen, ondersteuningspakketten, en andere 'Griekse' toestanden. Mmm. Eigenlijk ook best een vermakelijk idee. Ik zal mijn huisgenoten erop wijzen dat ik het eigenlijk best goed voor elkaar heb…

Mery Graal

Studiedag

speciaal onderwijs en praktijkonderwijs (6)

Laatste kans om je in te schrijven voor de studiedag speciaal onderwijs en praktijkonderwijs van woensdag 18 januari op de Calo Windesheim te Zwolle. Het thema is 'Samen bewegen met passie'. Vanwege de inhoud en de vergelijkbare problematiek van beide onderwijssoorten hebben we deze dag voor het eerst samengevoegd. De KVLO bestaat in 2012 150 jaar en wil laten zien hoe bijzonder we zijn als groep mensen met een passie voor bewegen. Deze passie willen we overdragen aan de kinderen die we lesgeven, zodat we samen bewegen met passie. In de workshops zal o.m. aandacht zijn voor: judo met autisten, klimmen en certificering, trendsporten, indoor survivalrun, groene spelen, freerunning, het uitdagende beweegplein, bewegen met laagniveau leerlingen, spel met autistische leerlingen, verminderen van gedragsproblemen, ACT-Acceptance Commitment Therapy en beïnvloeden van gedrag; een Klassenspel. Ook zal er ruimte zijn voor intervisiegroepen per cluster. Inschrijven via *www.kvloscholing.nl*.

Inschrijven KVLO/SLO netwerken LO2 vmbo

Er zijn vier netwerken LO2 vmbo in vier regio's: noord, midden, west en zuid. De netwerken zijn een doorstart van de verschillende voorgaande netwerken. Ze komen vier keer bij elkaar: drie in de regio's en één landelijke netwerkdag, waar uitwisseling van good-practices uit de scholen zelf centraal zal staan. De netwerken zijn dit komende jaar nadrukkelijk bezig met het ontwikkelen van toetsvoorbeelden van praktische en theoretisch opdrachten. Je kunt je nu vóór 10 december 2011 opgeven bij *pascale.kwee@kvlo.nl*. Voor meer informatie kun je terecht bij Eric Swinkels (*e.swinkels@slo.nl*) of Alien Zonnenberg *(alien.zonnenberg@kvlo.nl*).

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Twentedagen 2012. Op donderdag 12 en vrijdag 13 april op het THIJ college in Oldenzaal

Op de webkalender vind je nog meer interessante scholingen en evenementen van de diverse afdelingen en opleidingsorganisaties.

Digitaal KVLO-portfolio

Meer dan 1200 KVLO-leden zijn lid van het Initiële Register en waarschijnlijk hebben velen voldoende punten gehaald voor toelating in het Beroepsregister. Je kunt via de site *www.kvloregistratie.nl*, middels de pagina Meedoen, gebruikmaken van het stappenplan. Tevens is er op deze site veel informatie over het Register en het portfolio te vinden. Vragen met betrekking tot de registratie kunnen gemaild worden naar *registratie@kvlo.nl*.

De **puntenwaardering** voor de **KVLO-Registratie** staat bij de **studiedagen** op deze scholingspagina's **tussen haakjes** vermeld.

Vooraankondiging Studiedag BSM 2012

Datum: Donderdag 22 maart 2012
Tijd: van 13.00 tot 20.00 uur
Locatie: 't Rijks, Bergen op Zoom

Reageren op vakblad-artikelen?
Twitter@KVLOnL

Met de mobiele scan van bijgevoegde code kun je rechtstreeks naar de scholingspagina van de KVLO.
kvloscholing.nl

Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen? Zie de kalender op www.kvlo.nl

Inschrijving of een verwijzing daarvoor via www.kvloscholing.nl

Contact:

registratie@kvlo.nl of astrid.vanderlinden@kvlo.nl

(KV)LO-NIEUWS

NIEUW LESMATERIAAL ZWEMMEN

De KNZB heeft sinds enige tijd het lespakket 'Zwemmen in de klas'.Voorheen was dit een map die scholen en LO-docenten konden kopen via de webshop van de KNZB. Deze zomer is het lesmateriaal vernieuwd en is het lespakket gratis te downloaden via de webshop. Daarnaast is ook een lespakket voor het speciaal basisonderwijs ontwikkeld dat ook gratis is te downloaden via de webshop op *KNZB.nl*

DE PORTAL BEWEGEN SAMEN REGELEN

Bewegen Samen Regelen biedt een portal vol met kwalitatief hoogstaande beweeg-, sport- en spelactiviteiten voor het basisonderwijs. Daarnaast is er voor combinatiefunctionarissen, vakdocenten en trainers een eigen ontwikkelplein beschikbaar, waarmee iedere gemeente het brede aanbod naar wens kan aanvullen. Kijk op *www.bewegensamenregelen.nl.*

Duurzame ontwikkeling

Wil je jouw middelbare scholieren iets bijbrengen over duurzame ontwikkeling? En kan je school wel een duwtje in de goede richting gebruiken wat duurzame bedrijfsvoering betreft? Geef je school dan op voor Rank a School. Tijdens dit project controleren leerlingen de school op aspecten als biologisch eten in de kantine en gerecycled printpapier. Je school én de leerlingen komen zo te weten welke keuzes ertoe doen. Met je school deelnemen aan Rank a School is gratis en op verschillende manieren mogelijk: als kant-en-klaar lespakket, met of zonder begeleiding van een van onze coaches, als maatschappelijke stage, opdracht voor het profielwerkstuk, tijdens de introductie- of projectweek, noem maar op. Kijk voor meer informatie op www.rankaschool.nl of mail naar rankaschool@njr.nl.

Mbo-pilot whoZnext

Om ook het mbo ermee te laten kennismaken, hebben de initiatiefnemers - MBO Raad, NISB (Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen) en NOC*NSF - twee scholen, Landstede MBO Zwolle en Gilde Opleidingen in Venlo, gevraagd om whoZnext te introduceren bij hun studenten. WhoZnext is een (inter-)nationaal project dat jongeren uitdaagt om niet alleen deel te nemen aan sport- en beweegactiviteiten, maar ze ook zelf te bedenken, uit te voeren en te evalueren. Op donderdag 10 november hebben de studenten een eerste 'officiële' trainingsbijeenkomst gehad. Meer info op whoznext.nl

ARME KINDEREN DOEN VAKER AAN SPORT EN CULTUUR, MAAR BELEIDSDOEL IS NIET GEHAALD

Kunnen meer kinderen meedoen? Veranderingen in de maatschappelijke deelname van kinderen, 2008-2010. Begin 2010 deden 504.000 kinderen van 5-17 jaar niet aan sport, zwemles, cultuur, muziek, scouting en buitenschoolse activiteiten. Dat is 3% minder dan twee jaar eerder; toen ging het om 518.000 kinderen. Onder arme bijstandskinderen was de afname verhoudingsgewijs sterker: bij hen werd de groep die niet 'maatschappelijk meedoet' 9% kleiner. De bereikte afname is minder groot dan was beoogd in het beleid Kinderen doen mee!. Het vorige kabinet streefde naar een halvering binnen twee jaar. Gemeenten kregen in 2008 en 2009 extra geld om dat te realiseren. Het beleid kan effectiever door het meer te richten op specifieke groepen kinderen. Ook is alleen het bieden van materiële steun niet genoeg: als ouders zelf meer maatschappelijk actief zijn, vergroot dit de kans dat hun kinderen meedoen. Meer weten? De publicatie is verkrijgbaar bij de (internet)boekhandel of te bestellen via de website: *www.scp.nl.*

SYMPOSIUM

Op donderdag 15 december 2011 organiseren Bewegingswetenschappen Groningen en NOC*NSF het Symposium 'Sport en Onderwijs samen naar de Top'. Sport en onderwijs, een boeiende en vooral leerzame combinatie voor getalenteerde sporters, trainers, coaches, docenten, ouders maar ook beleidsmakers. Jarenlang onderzoek bij Bewegingswetenschappen Groningen heeft tot aansprekende resultaten geleid. Zowel (ex)topsporters, sporttalenten, docenten als wetenschappers komen aan het woord over de voordelen (en belemmeringen) van de combinatie sport en onderwijs. Voor meer informatie mail *l.jonker@med.umcg.nl.*

NATIONALE SPORTWEEK

In de Nationale Sportweek gaan we zoveel mogelijk jongeren proberen te laten bewegen om jeugd die niet zonder (financiële) hulp op een vereniging kan te ondersteunen. De bedoeling is om aan het eind van de Sportweek zoveel mogelijk 'turnarounds' (360 gradensprongen) gemaakt te hebben. Over het hoe en wat worden jullie nog geïnformeerd.

APPS VOOR DOCENTEN BEWEGINGSONDERWIJS

Wil je op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen op bewegingsgebied? Dan ga je naar de meest populaire app's voor leerkrachten bewegingsonderwijs: *http://thepegeek.com/2011/03/28/top-8-iphone-apps-for-pe-teachers-part-2/.* Het is natuurlijk makkelijker om naar kvloweb.nl te gaan en daar deze link aan te klikken…

Redactie: Hans Dijkhoff

huski reizen
Wintersport, outdoor & zeekampen

6 DAAGSE reis...

WINTERSPORT

>> OOSTENRIJK >

AKTIE *januari* **€ 319,-**

Inclusief

- Skipas
- Skibegeleiding
- Skimateriaal
- Accommodatie
- Maaltijden(HP)
- Vervoer per luxe keurmerk touringcar

- Eigen bar/disco in pand aanwezig
- Accommodatie alleen voor uw groep
- Tussen **twee súpergebieden**; *Ski Amadé en de Katschberghöhe*
- Douche/wc op de kamers
- Beddengoed aanwezig
- En meer....

Meer info over deze buitenkans? Bel dan naar 030-8000 600 of mail info@huski.nl

WWW.HUSKI.NL

vooruitstrevend, veilig en continu in beweging

van educatie tot wereldprestatie!

Kinderen verantwoord leren bewegen. De visie die ten grondslag ligt aan het moderne bewegingsonderwijs proberen wij te vertalen in gymnastiektoestellen die niet alleen degelijk en duurzaam zijn maar ook uitdagend, aantrekkelijk en vooral veilig. Vakdocenten en andere deskundigen uit het bewegingsonderwijs wijzen ons de weg hoe wij met nieuwe toestellen kunnen bijdragen aan uitdagend en verantwoord bewegen.

www.janssen-fritsen.nl

Janssen-Fritsen Nederland b.v.
Tel: 0492-530930 • verkoop@janssen-fritsen.nl • www.janssen-fritsen.nl

janssen fritsen